
Monimediaisen kirjan luominen ja käyttö päiväkodin arjessa

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö

Sosiaalialan koulutus

Lahdensivu, syksy 2015

Aino Pesonen

Minttu Salakari

HÄMEENLINNA, LAHDENSIVU
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosiaalipedagoginen kasvatusta

Tekijät	Aino Pesonen Minttu Salakari	Vuosi 2015
Työn nimi	Monimediaisen kirjan luominen ja käyttö päiväkodin arjessa	

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyö tehtiin osana Mobiiliteknologia toiminnan ja kohtaamisen rikastajana -hanketta, jonka toteutti Hämeen ammattikorkeakoulu yhteistyössä yhden avoimen varhaiskasvatustoiminnan yksikön sekä kolmen eteläsuomalaisen kunnan varhaiskasvatuksen ammattilaisten kanssa. Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää varhaiskasvatuksen ammattilaisten näkemyksiä monimediaisen kirjan luomisesta ja käytöstä päiväkodin arjessa sekä ideoita kirjan luomisen ja käytön kehittämiseksi.

Tutkimuksen teoreettisissa lähtökohdissa on käsitelty mediakasvatusta ja mobiiliteknologian käyttöä osana varhaiskasvatusta, osallisuutta ja lapsen kehitysvaihetta lähtökohtana monimediaisen kirjan luomisessa. Lisäksi tarkasteltiin lapsen osallisuutta ja sosiaalipedagogista orientaatiota varhaiskasvatuksessa.

Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisena tutkimuksena ja siihen osallistui kolme varhaiskasvatuksen ammattilaista. Aineisto hankittiin sähköisellä kyselylomakkeella, josta saatujen vastausten kattavuuden varmistamiseksi aineistoa tarkennettiin puhelinhaastattelulla. Tutkimuksen analysointimenetelmänä käytettiin teemoittelua.

Tuloksista kävi ilmi, että lapset olivat innostuneita kirjan luomisesta ja käytöstä, mikä näkyi heidän töissään. Vastaajien mielestä valittu sovellus oli helppokäyttöinen ja lapset oppivat sen nopeasti. Tuloksista ilmeni uusia luomis- ja käyttövariaatioita monimediaiselle kirjalle. Ajankohta toteutukselle olisi vastaajien mukaan voinut olla parempi.

Monimediaisen kirjan luomisella ja käytöllä voidaan tukea lasten osallisuutta ja yhteisöllisyyttä lapsilähtöisesti. Ajankohta monimediaisen kirjan luomiselle ja käytölle tulisi valita harkiten, jotta sille on riittävästi aikaa. Monimediainen kirja voi tarkoituksenmukaisesti käytettynä olla monipuolinen työväline päiväkodin arjessa.

Avainsanat Varhaiskasvatusta, mobiiliteknologia, monimediaisuus, sadutus, osallisuus

Sivut 34 s. + liitteet 4 s.

HÄMEENLINNA, LAHDENSIVU
Degree Programme in Social Services
Sociopedagogical education

Authors

Aino Pesonen
Minttu Salakari

Year 2015

Subject of Bachelor's thesis

Creating and Using a Multimedia Book in an
Everyday Life of a Daycare Centre

ABSTRACT

The thesis was made as a part of Mobile Technology as the Enricher of Activity and Encounter project (MOTORI) that was carried out by HAMK University of Applied Sciences in collaboration with one open daycare centre and three municipalities in southern Finland. The aim of the thesis was to find out what kind of views the professionals of early childhood education have about creating and using a multimedia book and what kind of ideas they have for developing the creation and use of the book.

The theoretical background of the thesis explores media education and use of mobile technology as a part of early childhood education, participation and a child's developmental phase as a basis for creating a multimedia book. In addition, participation of a child and the social pedagogical orientation in early childhood education were examined.

The thesis was carried out as a qualitative study and three professionals of early childhood education participated in it. The research data were collected by an internet survey and the received answers were further clarified by means of a phone interview. The data were analyzed thematically.

Based on the results, the children were excited about creating and using the book which could be seen in their projects. According to the participants the application that was chosen was easy to use and the children learned to use it quickly. The results showed new variations for creating and using a multimedia book. The timing could have been better for the participants.

By creating and using a multimedia book, children's participation and sense of community can be enhanced in a child-centered way. The time for creating and using the book should be carefully chosen, so that there will be enough time for it. Used adequately a multimedia book can be a versatile tool in the everyday life of a day care centre.

Keywords Early childhood education, mobile technology, multimedia, storytelling, participation

Pages 34 p. + appendices 4 p.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	TUTKIMUKSEN KONTEKSTIN KUVAUS	2
2.1	Mobiiliteknologia toiminnan ja kohtaamisen rikastajana -hanke	2
2.2	Vuorohoito osana varhaiskasvatustalvveluja.....	2
2.3	Esiopetus osana vuorohoitoa	3
3	TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT	4
3.1	Sosiaalipedagoginen orientaatio varhaiskasvatuksessa.....	4
3.2	Mediakasvatus osana varhaiskasvatusta.....	6
3.3	Mobiiliteknologian käyttö varhaiskasvatuksessa.....	8
3.4	Lapsen kehitysvaihe lähtökohtana monimediaisen kirjan toteuttamisessa	9
3.5	Osallisuus monimediaisen kirjan luomisessa ja käytössä	10
3.6	Sadutus monimediaisen kirjan luomisessa	10
4	AIKAISEMMAAT TUTKIMUKSET	11
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	13
5.1	Tutkimustehtävä ja -kysymykset	14
5.2	Kvalitatiivinen tutkimus	14
5.3	Aineiston hankinta	15
5.4	Aineiston analysointi.....	16
5.5	Luotettavuus- ja eettisyystarkastelu	19
6	TUTKIMUKSEN TULOKSET	20
6.1	Monimediaisen kirjan luominen	20
6.2	Näkemyksiä monimediaisen kirjan luomisesta.....	24
6.3	Näkemyksiä monimediaisen kirjan käytöstä	26
6.4	Näkemyksiä monimediaisen kirjan luomisen ja käytön kehittämislle	26
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	28
8	POHDINTA.....	30
	LÄHTEET	32

Liite 1	Kyselylomake
Liite 2	Kyselylomake Google Forms -ohjelmassa

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää varhaiskasvatuksen ammattilaisten näkemyksiä monimediaisen kirjan luomisesta ja käytöstä päiväkodin arjessa. Opinnäytetyössä selvitettiin myös millaisia näkemyksiä varhaiskasvatuksen ammattilaisilta nousee esiin liittyen monimediaisen kirjan luomiseen ja käytön kehittämiseen.

Opinnäytetyön aihe valikoitui ensisijaisesti Mobiiliteknologia toiminnan ja kohtaamisen rikastajana -hankkeen (MOTORI) pohjalta, jonka osana tämä tutkimus tehtiin. Myös sadutuksen ja mobiiliteknologisen osaamisen ajankohtaisuus vaikuttivat aiheen valintaan. Tämän lisäksi hyöty kaikille osapuolille, niin työelämälle, koulutukselle kuin hankkeellekin, olivat tärkeitä tekijöitä.

Uudessa esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2014, 18) todetaan tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen olevan tärkeä kansalaistaito. Tällaista osaamista tarvitaan vuorovaikutuksessa ihmisten välillä, lasten ja perheiden arjessa sekä yhteiskunnallisessa osallistumisessa. Aiheen käsittely onkin tärkeää, sillä aihe on erittäin ajankohtainen.

Työelämän kiinnostus lasten monimediaisesta tuottamisesta määritteli osaltaan tämän opinnäytetyön viitekehystä. Monimediainen tuottaminen ja tarinallisuus ovat myös hankkeen kantavia teemoja. Tutkimuksella edistettiin lasten välistä tasavertaisuutta antamalla mahdollisuus päästä käyttämään mobiiliteknologisia laitteita sekä tuettiin lasten tarinallisuutta luomalla tarinoita monimediaiseen kirjaan.

Tutkimukseen osallistuva ryhmä oli esiopetusryhmä eteläsuomalaisessa päiväkodissa. Heidän kanssaan luotiin monimediainen kirja tablettitietokoneeseen asennettavalla mobiilisovelluksella. Tutkimuksen aikana tutkimuksen tekijät opettivat sovelluksen käytön varhaiskasvatuksen ammattilaisille sekä käyttivät sovellusta lasten kanssa luoden ensimmäisiä tarinoita monimediaiseen kirjaan.

Tutkimusaineisto hankittiin syksyllä 2015 varhaiskasvatuksen ammattilaisille kohdistetulla sähköisellä kyselylomakkeella ja puhelinhaastattelulla. Raportointi tapahtui saman vuoden kesän ja syksyn aikana.

2 TUTKIMUKSEN KONTEKSTIN KUVAUS

Tässä luvussa ja sen alaluvuissa esitellään tutkimuksen kontekstin kuvaus. Tutkimuksen kontekstiin kuuluu puitteet, joissa tutkimus tehtiin. Näitä tutkimusta ohjaavia elementtejä ovat muun muassa Mobiiliteknologia toiminnan ja kohtaamisen rikastajana -hanke, vuoropäivähoito ja esiopetus. Joista käsitellään omissa alaluvuissaan.

Tutkimus tehtiin osana Mobiiliteknologia toiminnan ja kohtaamisen rikastajana -hanketta. Hanketta toteutti Hämeen ammattikorkeakoulu yhteistyössä kolmen kunnan ja yhden avoimen varhaiskasvatustoiminnan yksikön kanssa. Tämä tutkimus on yksi hankkeen puitteissa tehdyistä opinnäytetöistä. Luvussa 2.1. esitellään MOTORI -hanketta tarkemmin.

Tutkimuksen kohderyhmänä oli vuorohoitopäiväkodissa toimiva esiopetusryhmä ja siinä työskentelevät varhaiskasvatuksen ammattilaiset. Tutkimuksen kohderyhmää kuvataan luvussa 5. Tutkimuksen kohderyhmän ympäristön erityispiirteisiin liittyvää teoriaa vuorohoidosta ja esiopetuksesta kuvataan luvuissa 2.2. ja 2.3.

2.1 Mobiiliteknologia toiminnan ja kohtaamisen rikastajana -hanke

Opinnäytetyö tehtiin osana Mobiiliteknologia toiminnan ja kohtaamisen rikastajana -hanketta, jonka toteutti Hämeen ammattikorkeakoulu yhteistyössä yhden avoimen varhaiskasvatustoiminnan yksikön sekä kolmen eteläsuomalaisen kunnan varhaiskasvatuksen ammattilaisten kanssa. Hanke alkoi 1.1.2015 ja sen tavoitteena oli varhaiskasvatuksen ammattilaisten ja ammattiin opiskelevien mobiiliteknologisten taitojen osaamisen vahvistaminen koulutuksella.

Hankkeella pyrittiin myös edistämään autenttisten mobiiliteknologisten oppimisympäristöjen kehittymistä varhaiskasvatuksessa ja varhaiskasvatuksen korkeakoulutuksessa, sekä kokeilla ja vertailla mobiiliteknologisia käytänteitä varhaiskasvatuksen tarpeisiin. Tavoitteena oli myös kartoittaa kohderyhmän työhön soveltuvia mobiilisovelluksia sekä varhaiskasvatuksen ammattilaisten että korkeakoulussa varhaiskasvatukseen suuntautuvien opiskelijoiden käyttöön. (Hankkeen tavoitteet n.d.)

Hankkeen puitteissa toteutettiin useampia opinnäytetöitä yhteistyökunnissa. Hankkeesta on myös tekeillä julkaisu, johon laaditaan artikkeli tämän opinnäytetyön pohjalta.

2.2 Vuorohoito osana varhaiskasvatuspalveluja

Varhaiskasvatus on pienten lasten kasvatuksellista vuorovaikutusta, joka koostuu hoidosta, kasvatuksesta ja opetuksesta. Sen tavoitteena on monipuolisesti edistää lasten tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista. Laadukkaan varhaiskasvatuksen toteutumisen kannalta tärkeää on, että henkilökunta on ammattitaitoista. Heidän ammattitaitonsa lisäksi suuressa roolissa on vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö, kasvatuskumppanuus. Se

edistää ja tukee lapsen oppimista ja kehitystä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005.)

Varhaiskasvatuspalvelut ovat joko julkisia tai yksityisiä palveluita, joihin kaikilla on subjektiivinen oikeus. Varhaiskasvatusta tarjotaan varhaiskasvatustuketuksissa päivähoitona, vuoropäivähoitona sekä avoimena varhaiskasvatustoimintana. Myös perhepäivähoito on mahdollista. Varhaiskasvatuspalvelut järjestävät monipuolista toimintaa eri vuorokauden aikoina riippuen lapsen ja hänen perheensä tarpeesta. (Varhaiskasvatus 2015.)

Päivähoidon tavoitteena on päivähoidossa olevien lasten kotien kasvatustehtävässä tukeminen ja lapsen persoonallisuuden tasapainoisen kehityksen edistäminen yhteistyössä kotien kanssa. Päivähoidon tulee tarjota lapselle lämpimiä, jatkuvia ja turvallisia ihmissuhteita sekä toimintaa, joka tukee lapsen kehitystä monipuolisesti. Kasvu ympäristön on oltava suotuista lapsen lähtökohdat huomioon ottaen. (Laki lasten päivähoitosta 2 a § 25.3.1983/304.)

Päivähoito on pyrittävä järjestämään lapsen hoidolle ja kasvatukselle sopivassa hoitopaikassa sinä vuorokauden aikana, jona sitä tarvitaan (Laki lasten päivähoitosta 2 a § 19.1.1973/36). Vuorohoito on lapsille tarkoitettua päivähoitoa, joka mahdollistaa heidän vanhempiansa työssäkäynnin tai opiskelun (Vuorohoito lasten päivähoidossa 1999, 17). Vuorohoitoa järjestetään illalla, yöllä ja viikonloppuna aina perheen tarpeen mukaan (Färkkilä, Kahiluoto & Kivistö 2006, 45).

2.3 Esiopetus osana vuorohoitoa

Esiopetus on kuusivuotiaille tarjottavaa maksutonta opetusta, jonka päämääränä on vahvistaa lapsen kehitys- ja oppimisedellytyksiä sekä edistää lapsen sosiaalisia taitoja ja hyvän itsetunnon kehittymistä. Myös ongelmat lapsen kehityksessä ja oppimisessa pyritään huomaamaan ja niihin puuttamalla ehkäisemään mahdollisia vaikeuksia. Esiopetuksessa tehdään yhteistyötä lapsen kodin ja huoltajien kanssa. (Esiopetus n.d.)

Kunnat sekä luvan saaneet yksityiset organisaatiot vastaavat esiopetuksen järjestämisestä Opetushallituksen hyväksymän normin, Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden sekä sen pohjalta laaditun paikallisen opetussuunnitelman mukaisesti. (Esiopetus n.d.)

Esiopetukseen osallistumisesta on säädetty perusopetuslaissa. Lain mukaan lapsen on osallistuttava vuoden mittaiseen esiopetukseen tai muuhun sen tavoitteet täyttävään toimintaan vuosi ennen oppivelvollisuuden alkamista (Perusopetuslaki 26 a § 12.12.2014/1040).

Esiopetuksen toteuttamisen päävastuu kuuluu pääosin luokanopettajan tai lastentarhanopettajan koulutuksen saaneille. Esiopetuksessa järjestetään toimintaa, joka mukautuu lapsen kehitystason mukaan. Toiminnalla vahvistetaan lapsen kielen kehitystä sekä oppimisvalmiuksia leikin ja mielikuvituksen keinoin. Tarkoituksenmukaisen ja haasteellisen toiminnan avulla

lapsi oppii perustietoja ja -taitoja oppimisen eri alueilta omien valmiuksiensa mukaisesti. (Esiopetuksen toteuttaminen n.d.)

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet on opetushallituksen antama perustuslain mukainen valtakunnallinen määräys. Sen mukaan laaditaan paikallinen esiopetuksen opetussuunnitelma sekä toteutetaan esiopetusta. Yhtenäisen ja laadukkaan esiopetuksen yhdenvertaisen toteutumisen edistäminen koko maassa on esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden tehtävänä. Se on myös päätös esiopetuksen keskeisistä sisällöistä ja tavoitteista, esiopetuksen henkilöstön ja huoltajien yhteistyöstä sekä opetustoimen kuuluvan oppilashuollon tavoitteista ja oppilashuollon keskeisistä periaatteista. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 8.)

Oppiaineiden sijaan esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa käsitellään esiopetuksen keskeisiä sisältöalueita. Sijoittamalla nämä sisältöalueet varhaiskasvatuksen sisällöllisten orientaatioiden yhteyteen voidaan osoittaa näiden sisällöllisten orientaatioiden muodostama jatkumo esiopetuksen keskeisiin sisältöalueisiin. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 29.)

Jantusen (2007, 45) mukaan kasvatuksen painopisteen tulisi esiopetuksessa olla tahdon ja tunteen kasvamisen, ei niinkään akateemisen oppimisen alueilla. Toiminnan on kunnioitettava lasten aloitteellisuutta, sekä vilkkautta ja kekseliäisyyttä, joita helpoiten voi toteuttaa leikissä.

Esiopetuksen tehtävänä on tukea lapsen kehitystä ja hänen jokapäiväisessä elämässä tarvittavien taitojen ja valmiuksien oppimista sekä auttaa löytämään keinoja ja mahdollisuuksia ratkaista ja löytää lasta kiinnostavia kysymyksiä ja asioita. Esiopetus luo pohjaa monipuolisille vuorovaikutussuhteille ja omatoimiselle oppimiselle sekä opettaa lasta tulemaan toimeen omassa elämässään. (Lummelahti 2001, 21.)

3 TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT

Opinnäytetyön teoria pohjautuu varhaiskasvatuksessa toteutettavan mediakasvatuksen ja mobiiliteknologian sekä lapsen kehityksen ja sadutuksen teorioihin. Luvussa 3.1. eritellään varhaiskasvatuksen sosiaalipedagogista orientaatiota. Mediakasvatusta ja mobiiliteknologian käyttöä varhaiskasvatuksen osana käsitellään luvuissa 3.2 ja 3.3. Teoriaa lapsen kehitysvaiheen huomioimisesta monimediaista kirjaa toteutettaessa käydään läpi luvussa 3.4. Lasten osallisuutta monimediaisen kirjan luomisessa ja käytössä sekä kirjan luomiseen liittyvää sadutuksen teoriaa esitellään luvussa 3.5 ja 3.6.

3.1 Sosiaalipedagoginen orientaatio varhaiskasvatuksessa

Sosiaalipedagogiikan määrittely yksiselitteisesti on vaikeaa, sillä jo käsitteen sanoja, sosiaalinen ja pedagoginen, voidaan painottaa ja tulkita monin eri tavoin. Monimerkityksinen sosiaalipedagogiikan käsite määrittyy monien eri traditioiden kautta. Varsin yksimielisiä kuitenkin ollaan siitä, että alan teoria on ensisijaisesti väline ajattelulle eikä jäsenny muodolliseksi

kaavaksi. Sosiaalipedagogiikka suuntaa ja mahdollistaa ajatteluun perustuvaa toimintaa ja on siten luonteeltaan käytännöllistä ja soveltavaa. (Kurki 2001, 113, 117.)

Sosiaalipedagogiikka ymmärretään Kurjen (2001, 118) mukaan melko yleisesti kahdella tavalla. Se on yksilön sosiaalisen muotoutumisen oppi yksilön sosialisoinnin apuna ja auttaa ihmistä yhteiskuntaan ja toisten kanssa yhteiselämään kasvamisessa. Kasvatuksen avulla ihmisestä tulee hyödyllinen jäsen yhteiskunnalle. Lisäksi sosiaalipedagogiikka ymmärretään erityisesti hyvinvoinnin tukemisen oppina lapsuuden ja nuoruuden aikana.

Ensisijaisesti sosiaalipedagogiikka on ajattelutapa, siksi se voisi olla teoreettinen peruste varhaiskasvatukselle. Sosiaalipedagogiikka ei kuitenkaan jää ainoastaan tavaksi ajatella, vaan se luo ja suuntaa toimintaa perustuen ajatteluun. (Kurki 2001, 112.)

Yksilön sosialisoinnin tukeminen ja sosiaalisten ongelmien ennaltaehkäisy sekä huolehtiminen ihmisen monipuolisesta hyvinvoinnista ja tarpeista Kurjen mukaan (2001, 130, 132) ovat kaksi oppialan määritelmiin perustuvaa tavoitetta sosiaalipedagogiselle kasvatustyölle. Varhaiskasvatus tarjoaa varsin laajan toimintakentän sosiaalipedagogiselle toiminnalle, sillä sen piirissä sosiaalipedagogiikan molempien tehtävien toteutus rinnakkain on mahdollista. Kaikkien lasten sosialisointia autetaan sekä tuetaan hädässä ja syrjäytymisvaarassa olevia perheitä.

Sosiaalipedagogiikka voi toimia Kurjen (2001, 130) mukaan erinomaisena taustaorientaationa varhaiskasvatuksessa, mutta se edellyttää, että varhaiskasvatus ymmärretään koulutuksen sijaan ensisijaisesti kasvatustyöksi. Jos myös koulutusulottuvuutta painotetaan, niin tähän sopiva sosiaalipedagoginen orientaatio on esimerkiksi persoonakeskeinen kasvatus.

Kurki (2001, 131) esittää, että persoonallisten minä-sinä-suhteiden olennaisin lähtökohta dialogisessa kehittämisessä on kasvatusyhteisöissä vallitsevien yhteisöllisten suhteiden laatu. Jotta sosiaalipedagogisessa kasvatustyössä olisi mahdollista onnistua, on kasvatusyhteisön, kuten päiväkodin, heijastettava toiminnassaan retoriikassa esittämiään arvoja ja tavoitteita aidosti.

Sosiaalipedagogisen toimijan koko toiminta perustuu työn eettisestä perustasta nousevaan kriittiseen reflektioon. Jokaisen työntekijän persoonallista sitoutumista tarvitaan. Sosiaalipedagogiseen ajattelutapaan on sitouduttava kokonaisvaltaisesti, sillä siitä ei ole mahdollista ottaa jotakin osaa ikään kuin mausteeksi varhaiskasvatukseen. (Kurki 2001, 132–133.)

Sosiaalipedagogiikassa ei ole erillisiä menetelmiä ja tekniikoita, vaan kaikki sosiaalipedagogiikan perusajatuksista nousevat menetelmät sopivat. Sosiaalipedagogiikan perusajatuksena tuetaan lasten omia valintoja, osallistumista sekä arvokkuutta ja sosiaalisuutta. Erilaiset toiminnalliset, osallistavat ja elämykselliset menetelmät sekä ryhmätyö eri muotoineen, yhteisökasvatus niiden joukossa, ovat kuitenkin sopivimpia menetelmiä sosiaalipedagogiselle kasvatustyölle. (Kurki 2001, 132–133.)

Kurjen mukaan (2001, 133–134) käytännön kasvatustyöksi muuttuneena sosiaalipedagoginen ajattelutapa persoonan ja yhteisön välisestä suhteesta auttaa lasta täydeksi persoonaksi kasvamisessa. Ainoastaan aidossa yhteisössä ja yhteydessä toisiin yhtä arvokkaisiin persooniin lapsi kasvaa täyteen kukoistukseen. Tämän vuoksi sosiaalipedagogisen diskurssin pitäisi ensisijaisesti koskettaa varhaiskasvatusta.

Sosiaalipedagoginen orientaatio vaikuttaa varhaiskasvatuksessa järjestettävän toiminnan taustalla. Monimediaisen kirjan luomisessa ja käytössä sosiaalipedagoginen orientaatio ilmenee varsinkin lasten osallisuuden ja yhteisöllisyyden tukemisena. Prosessissa lapsi saa itse valita oman tarinansa aiheen ja tehdä omia valintoja, joka mahdollistaa muun muassa sosiaalipedagogiseen orientaatioon sisältyvän lapsilähtöisyyden näkökulman. Näin ol-
len monimediaisen kirjan luomista ja käyttöä voidaan pitää sosiaalipedagogisesti kestäväenä toimintana.

3.2 Mediakasvatus osana varhaiskasvatusta

Media on merkittävässä asemassa lasten elämässä jo vauvaiästä lähtien. Äänen kautta lapsi saa ensimmäiset kokemukset mediasta jo ennen syntymäänsä. Kouluun mennessä lapset ovat ehtineet hankkia monipuoliset mediankäyttötaidot. He osaavat käyttää erilaisia median luomia mahdollisuuksia hyödyksi esimerkiksi kommunikoinnissa, tiedon hankinnassa sekä viihtymisessä. (Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa 2008, 6.)

Teknologian luomat mahdollisuudet ja lasten mediakulttuuri ohjataan ottamaan huomioon varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa. Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa pyrkii edistämään lapsen mediakulttuurissa elämisen varhaisia valmiuksia, kykyä ymmärtää omaa mediasuhdettaan sekä vahvistamaan lapsen osallisuutta ja hyvinvointia. Lapsen ikä, yksilöllinen kehitysvaihe ja tarpeet tulee aina olla pohjana mediankasvatuksen toteuttamiselle. Mediakasvatuksen tulee kokemuksellisesti, elämyksellisesti ja leikkillisesti tukea lapsen mahdollisuuksia osallistua aktiivisesti yhteisönsä toimintaan sekä vahvistaa osallisuuden tunnetta. (Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa 2008, 10–11.)

Mediakasvatus on vuorovaikutusta, jolla on tavoite. Siihen osallistuvat kasvattaja, kasvatettava ja hänen perheensä sekä mediakulttuuri. (Kupiainen & Sintonen 2009, 31.) Median jättäminen oppimisympäristön ulkopuolelle on mahdotonta ja se tulisi pitää voimavarana kasvatuksessa ja opetuksessa. (Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa 2008, 6.) Mediateknologia tarjoaa monia erilaisia luovuutta hyödyntäviä menetelmiä, joiden avulla voidaan osallistaa ja innostaa lasta oppimaan uusin keinoin.

Mediakasvatus nivoutuu syventäväksi ja rikastavaksi osaksi varhaiskasvatusta. Mediakasvatusta voidaan käyttää suunnitelmallisesti erilaisissa toiminnoissa tai päivittäisen hoidon ja kasvatuksen lomassa. Kun pienille lapsille suunnitellaan ja toteutetaan mediakasvatusta, tulee ottaa huomioon vapaaseen leikkiin varattu aika. Leikillä on suuri merkitys lapsen kehitykselle, minkä vuoksi siihen käytettävä aika ei saisi vähentyä median käytön vuoksi. (Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa 2008, 12–13.)

Tavoitteena varhaiskasvatuksen mediakasvatuksessa on edistää lapsen tietoisuutta mediakulttuurista ja kehittää lapsen median käyttötaitoja, jotta lapsi pystyisi jatkossa käyttämään mediaa tiedollisissa, taidollisissa ja sosiaalisissa tarpeissaan läpi elämän. Mediakasvatus pyrkii kehittämään lapsen vastuullista toimintaa median parissa oma ja muiden hyvinvointi huomioiden. (Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa 2008, 11.)

Mediakasvatuksen keskeisimmät harjoiteltavat osa-alueet ovat turvataidot, tunnetaidot, sosiaaliset taidot sekä median vastaanottamisen, tuottamisen ja kommunikoinnin taidot. Lapsia tulee suojella median haittavaikutuksilta ja heille tulee opettaa median turvallinen käyttö. Näihin turvataitoihin sisältyy aikuisen osallisuus lapsen median käytössä sekä ikärajojen noudattaminen. (Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa 2008, 17–19.)

Tunnetaitojen tavoitteena on, että lapsi ymmärtää oman mediasuhteensa sekä median vaikutukset omiin tunteisiin ja elämään. Sosiaalisten taitojen osa-alueen tavoitteena on muiden kunnioittamisen, oman mielipiteen ilmaisemisen, yhdessä työskentelyn sekä viestintävälineiden hyödyntämisen oppiminen. Keskeisintä vastaanottamisen ja tuottamisen taitojen osa-alueessa on, että lapsi oppii kriittisesti tarkastelemaan ja arvioimaan vastaanottamansa sekä tuottamansa median erilaisia sisältöjä. (Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa 2008, 17–19.)

Mediakasvatuksen toteuttamisessa varhaiskasvatuksessa voidaan käyttää erilaisia tehtävätyyppejä, joiden avulla on mahdollista harjoitella useita eri taitoja. Analysoiva tehtävä opettaa median tulkintaa ja arviointia esimerkiksi erittelemällä mediaesityksen värimaailmaa. Pohtivassa tehtävässä keskitytään median sisältöön, joka kehittää lapsen kykyä ajatteluun. Keskusteleavassa tehtävässä tuodaan keskustelemalla esille erilaisia tulkintoja valitusta mediasisällöstä ja samalla opitaan omien ajatusten ilmaisua sekä muiden huomiointia ja kunnioittamista. (Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa 2008, 17–19.)

Toiminnallisessa tehtävässä liikutaan ja tehdään asioita konkreettisesti, jolloin lapsen motoriset taidot kehittyvät. Tuotannollisessa tehtävässä tuetaan lapsen omaa median tuottamista. Suojelullisen tehtävän tavoitteena on median turvataitojen oppiminen. Julkisen tehtävän avulla lapselle tarjotaan mahdollisuus esitellä tuottamaansa mediaa julkisesti. (Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa 2008, 17–19.) On muistettava, että toimintaprosessi on tärkeämpää kuin itse tuotos.

Mediakasvatus luo mahdollisuuksia, mutta myös haasteita kasvatuskumppanuudelle. Varhaiskasvatuksessa pääpaino on median käyttötaitojen harjoittelemisessa. Kotien vastuulla puolestaan on lapsen jokapäiväiseen mediankäyttöön osallistuminen ja sen ohjaaminen. (Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa 2008, 28.) Yhteistyö kasvattajien ja kotien välillä on tärkeää, jotta lapsen median käyttötaitoja voidaan seurata ja kehittää kokonaisvaltaisesti.

3.3 Mobiiliteknologian käyttö varhaiskasvatuksessa

Nykypäivän mediamaailmassa varttuneita lapsia ja nuoria voidaan kutsua millenniaaleiksi, koska he ovat syntyneet teknologisoituneeseen ja mediotuneeseen maailmaan. Millenniaalit ovat taitavia ja kokeneita medioiden käytössä ja he käyttävät mediaa runsaasti päivittäin. (Meriranta 2010, 234.)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen on tärkeää, koska sitä tarvitaan lasten ja perheiden arjessa, vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa sekä yhteiskunnallisessa osallistumisessa. Se on osa opiskelussa ja työelämässä tarvittavaa monilukutaitoa sekä media- ja opiskelutaitoja. Kodin ohella esiopetuksen tehtävänä on edistää lasten tieto- ja viestintäteknologista osaamista. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 18.)

Monilukutaito on kykyä tulkita ja tuottaa erilaisia viestejä. Se liittyy viestinnän ja ajattelun taitoihin sekä taitoon hankkia, tuottaa, esittää, muokata, arvioida ja arvottaa tietoa erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä. Peruslukutaito, numeerinen lukutaito, kuvalukutaito ja medialukutaito sisältyvät monilukutaitoon. Monilukutaitoon liittyvän laajan tekstikäsityksen mukaan tekstit voivat olla esimerkiksi kirjoitettuja, puhuttuja sekä digitaalisia tai audiovisuaalisia. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 18.)

Monilukutaito alkaa kehittyä jo varhaislapsuudessa ja sen kehittyminen jatkuu koko elämän ajan. Esiopetuksen tehtävä on yhdessä huoltajien kanssa tukea lasten monilukutaidon kehittymistä. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 18.)

Lasten vuorovaikutustaitoja, oppimisen taitoja sekä vähitellen kehittyvää kirjoitus- ja lukutaitoa tuetaan tieto- ja viestintäteknologian avulla. Erilaisiin tieto- ja viestintäteknologisiin palveluihin, välineisiin ja peleihin tutustutaan opetuksessa. Lasten luovaa ajattelua ja yhteistoiminnan taitoja kehittävät mahdollisuudet kokeilla ja tuottaa itse. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 18.)

Uutta mediasisältöä tulee jatkuvasti tarjolle, sillä teknologia ja sen muodot muuttuvat ja kehittyvät koko ajan. Kasvatustyötä tekevien tulisi saada ja hankkia ajankohtaista informaatiota mediakasvatuksesta. (Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa 2008, 6.) Kerran hankitut tiedot ja taidot eivät riitä, kun on kyse mediateknologiasta. Teknologian kehittyessä myös niiden käyttäjän tulee kehittyä, jotta hän osaa käyttää hyödykseen ajanmukaisia menetelmiä ja välineitä.

Varhaiskasvatuksen mediakasvatuksessa lapsen tulee saada tutustua mediaan ja ajanmukaiseen mediavälineistöön ja -sisältöihin turvallisessa ympäristössä. Lapsen tulee saada tukea mediavälineiden käytössä ja itsensä ilmaisussa niiden avulla. (Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa 2008, 11.)

Jo alle kouluikäisen lapsen median käytölle tulisi Korhosen (2010, 22) mielestä luoda selvät rajat, jotta lapsi yhdistäisi rajat luontevaksi osaksi median käyttöä. Lapsen on helpompi noudattaa näitä rajoja, kun rajat on luotu jo aikaisessa vaiheessa ja ne on perusteltu lapselle hänen ikänsä mukaisesti.

3.4 Lapsen kehitysvaihe lähtökohtana monimediaisen kirjan toteuttamisessa

Tämä luku käsittelee lapsen kehityopsykologiaa. Painopiste on esiopetusikäisen lapsen kielellisessä kehityksessä ja erityisesti oppimisessa sekä ajattelutaitojen kehittymisessä. Esiopetusikäisellä tarkoitetaan tässä yhteydessä 6-vuotiasta.

Lapsen kunnioittaminen ja kohtaaminen tulee olla lähtökohtana kaikelle kasvatustoiminnalle. Heidän tulisi antaa tulla itse kiinnostuneiksi maailman ilmiöistä elämyksellisesti ja kokemuksellisesti. (Jantunen 2007, 24.) Lapselle ei siis anneta niin sanotusti valmiita vastauksia, vaan lapsi oppii ja toimii oman herkkyyuskautensa vaatimalla tavalla. Aikuiselta vaaditaan herkkyyttä huomata, mitä lapsi kulloinkin tarvitsee kehittyäkseen sen hetkisen tarpeensa mukaisesti.

Lapsi oppii leikin ja jäljittelyn kautta. Leikki ja muu toiminta muuttuu sisäiseksi kyvyiksi, kuten tahdonvoimaksi ja tunteenhallinnaksi, sekä ajattelun ja kuvittelun kyvyiksi. Lasten tulisi saada leikkiä vapaasti, tehdä havainnoja ja pohtia, ilman toiminnan akateemistamista. Oppimisen tulisi olla elämää, ei jotakin siitä irrallista toimintaa. (Jantunen 2007, 24, 29, 34.)

Leikkiä voidaan siis pitää lapsen kehitykselle erittäin tärkeänä toimintana. Kuten sanotaan, leikki on lapsen työtä. Tutkimuksessamme hyödynnämme tätä teoriaa ja leikin, tässä tapauksessa monimediaisen kirjan luomisen, kautta lapsi oppii huomaamattaan monia uusia asioita ja taitoja.

Kuusivuotiaan lapsen elämykset ovat Jantunen (2007, 45, 51) mukaan erittäin minäkeskeisiä, hän haluaa olla ensimmäinen, voittaja ja kaikkein eniten rakastettu. Kuusivuotiaan on hyvä saada tuntea vanhemmuuden ja osaamisen tunteita ennen menoaan kouluun, jossa he ovat kaikkein pienimpiä. Hän kykenee jo elämään nykyhetkessä, menneessä sekä tulevassa. Lapsi kiinnostuu myös tässä iässä ympäristöstään, esimerkiksi rakennuksista ja luonnosta, mutta käsitteet ovat kuitenkin vielä jäsentymättömiä.

Kuusivuotiaalle on vaikeaa erottaa totuutta kuvitellusta ja hänen todellisuuskäsityksenä on yhä taianomainen. Lapsi on kuusivuotiaana myös hyvin aktiivinen ja ajautuu helposti äärimmäisyyksiin. Hän harjoittaa venähtäneitä raajojaan, liioittelee, epäröi, vitkastelee ja on ailahteleva sekä impulsiivinen. Kuusivuotias on usein myös vilkas ja itsepintainen ja hän kiihtyy helposti. Mukautumiskyky on vielä heikohko, jolloin käyttäytymisessä ilmenee ristiriitaisuuksia. Ajattelu on yhä hyvin konkreettista, kaikki on lapselle elollista ja olemassa olevaa. (Jantunen 2007, 44–45.)

Monimediaisen kirjan luomisen kautta lapsi pääsee käyttämään mielikuviustaan sen täydellä kapasiteetilla ja näin samalla kehittää luovaa ajatteluaan. Myös motoriset taidot kehittyvät laitetta käytettäessä ja itsekuri ja kärsivällisyys paranevat pitkäjänteisen työskentelyn tuloksena.

3.5 Osallisuus monimediaisen kirjan luomisessa ja käytössä

Osallisuuden ollessa yksi tutkimuksen avainsanoista, on aiheellista käsitellä osallisuutta yhtenä esiopetuksen osana. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2014, 18) todetaan, että kestäväälle ja demokraattiselle tulevaisuudelle pohjaa luovat vastuullinen ja aktiivinen vaikuttaminen ja osallistuminen. Tämän edellytyksenä on, että yksilö haluaa ja kykenee osallistumaan yhteisön toimintaan ja luottaa omiin vaikutusmahdollisuuksiinsa.

Yhdessä esiopetuksen henkilöstön sekä lasten ja heidän huoltajiensa kanssa suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan esiopetuksen toimintaa. Lapset oppivat hahmottamaan yhteisten sopimusten, sääntöjen ja luottamuksen merkitystä samalla, kun he saavat olla mukana vaikuttamassa. Lasten vaikuttamisen ja osallistumisen taitoja vahvistavat erityisesti heidän ajatusten kuunteleminen ja arvostava kohtaaminen sekä toimiminen yhdessä toisten lasten ja aikuisten kanssa. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 18.)

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2014, 18–19) sanotaan, että perustaa oppimiselle luo monilukutaidon kehittyminen ja lapsia tulisi kannustaa erilaisten viestien tutkimisessa, tuottamisessa ja käyttämisessä. Vuorovaikutusta ja ilmaisua opetellaan niiden avulla sekä niistä nousseisiin tunteisiin ja ajatuksiin eläydytään yhdessä. Monilukutaidon kehittyessä lasten osallisuus vahvistuu ja samalla lasten maailma avautuu saaden uusia merkityksiä.

Osallisuus omaan elämään vaikuttavissa asioissa ja kuulluksi tuleminen kuuluvat lapsen oikeuksiin. Lasten vähitellen kehittyvien vaikuttamisen ja osallistumisen taitojen tukeminen on esiopetuksen tehtävä. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 18.) Monimediaisen kirjan luomisella ja käytöllä mahdollistetaan lapsille kokemuksia osallisuudesta ja kuulluksi tulemisesta.

3.6 Sadutus monimediaisen kirjan luomisessa

Sadutusta on käytetty yli kaksikymmentä vuotta Suomessa ja sitä voidaan soveltaa eri-ikäisille ihmisille, erilaisissa paikoissa ja erilaisiin tilanteisiin (Karlsson & Riihelä 2008, 99). Sadutusta voi käyttää varhaiskasvatuksen lisäksi muun muassa vanhus- tai maahanmuuttajatyössä sekä vammaistyössä. Oikeastaan minkä tahansa työn tukena voi käyttää sadutusta, kunhan menetelmän käyttötapaa on sovellettu asiakasryhmälle sopivaksi. Sadutus nostaa kertojan itsetuntoa (Karlsson 1999, 99).

Sadutus-menetelmä on levinnyt laajaan käyttöön Satukeikka-projektin myötä. Sadutusta kehitettäessä tarkoituksena oli löytää tapa kuunnella lapsia heidän omien kertomustensa kirjaamisen avulla. Tällä haluttiin myös mahdollistaa lapsen näkökulmien kuuluville ja näkyville saattaminen. Saduttamalla on mahdollista saada selville mitä ja miten lapsi itse ajattelee, sekä selvittää lapsen tekemien johtopäätösten perustelut. (Karlsson 1999, 61–62.)

Karlssonin (2013, 177) mukaan sadutusprosessi koostuu neljästä vaiheesta: kertominen, kirjaaminen, ääneen lukeminen sekä korjaaminen kertojan toiveesta. Kertojan halutessa sadutukseen kuuluu usein myös viides, tuotoksen julkistamisvaihe. Jokaisessa vaiheessa sadutettu tarina syntyy uudelleen. Näitä vaihteita tarvitaan, sillä niiden avulla pyritään sadutuksen periaatteiden toteutumisen varmistamiseen. Oleellista on myös osallistujien yhdessä jakamisen kokemus.

Alussa pyydetään lasta kertomaan tarina ja se kirjataan sana sanalta. Menetelmän avulla halutaan osoittaa, että ollaan kiinnostuneita kuuntelemaan juuri sitä, mitä kertojalla on sanottavanaan. Kiinnostuksen kohteena on itse kertomuksen sisältö. (Karlsson 1999, 61.) Aikuinen ei ennakoi, ohjaa keskustelun kulkua eikä myöskään arvioi kertomusta (Karlsson & Riihelä 2008, 98).

Lapselta ei Jantusen (2007, 33) mielestä tarvitse kysyä sadun tarkoitusta ja opetusta, eikä hänelle tarvitse selittää mitä mikäkin tarkoitti. On myös hienoa, jos lapset saavat piirtää sadusta tai kuvittaa sitä oman mielensä mukaan.

Sadutuksen avulla hiljaiset saavat äänensä kuuluviin ja puheliaat puolestaan kiinnostuvat kuuntelemisesta. Iloitseminen, yhdessä oleminen sekä toisen kohtaaminen uudella tavalla ovat osoittautuneet sadutuksen hauskeimmiksi puoliksi ja saduttamisella onkin selkeä vaikutus ryhmäytymiseen. (Karlsson & Riihelä 2006, 19.) Saduttamalla luotua monimediaista kirjaa voidaan käyttää lapsia yhdistävänä, ryhmähenkeä luovana tekijänä.

Sadutusta käytetään osana monimediaisen kirjan luomista. Lapset saavat kertoa tarinan valitsemastaan lelusta ja aikuinen kirjaa sen sadutuksen keinoin kirjan sivulle. Lopputuloksena syntyneitä kirjaa ja sadutettuja tarinoita pystyy lukemaan ja tarkastelemaan yhdessä.

4 AIKAISEMMAT TUTKIMUKSET

Tässä luvussa esitellään viisi aiempaa tutkimusta ja hanketta, joiden aiheet ovat lähellä tätä tutkimusta. Mobiiliteknologian käyttö varhaiskasvatuksessa on suhteellisen uutta, joten tutkimuksiakaan ei vielä löydy montaa. Nämä viisi tutkimusta koskevat kaikki kuitenkin jollain tapaa tämän tutkimuksen sisältöä, joten on aiheellista eritellä niitä hieman. Aiemmat tutkimukset luovat aina pohjaa uudelle.

Iris Veivon opinnäytetyö 5–6-vuotiaat lapset tarinoiden kertojina ja kuvittajina päiväkodissa toimi alkuperäisenä innoittajana tälle tutkimukselle. Veivon opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia päiväkotia taiteellisen kasvuympäristönä ja sen tarkoituksena oli selvittää, millaisia tarinoiden kertojia ja kuvittajia 5-6-vuotiaat lapset ovat. Tutkimus pyrki selvittämään myös, millaisesta tuesta lapset hyötyvät tarinoiden kertojina ja kuvittajina. Teoreettisina näkökulmina on sadutusmenetelmä ja kuvataide. (Veivo 2014.) Opinnäytetyötä esittelevässä loppuseminaarissaan Veivo toivoi jatkoa opinnäytetyönsä aiheelle ja monien mutkien kautta aihe jalostuikin tämän tutkimuksen muotoon.

Maija Eskolan keväällä 2014 Lapin yliopistosta julkaistu pro gradu -tutkielma on tapaustutkimus digitarinoiden tekemisestä koululaisten iltapäiväkerhossa. Eskolan tutkimuksen tavoitteena oli kuvata koululaisten iltapäiväkerhossa tehtyä digitarinaprojektia. Pääpaino oli ryhmässä toimimisessa ja yhteisöllisyydessä, sekä siinä, miten matalan kynnyksen mediakasvatusmetodin periaatteet siinä toteutuivat. Tutkimus pyrki antamaan myös ideoita ja ajatuksia siihen, miten digitarinoiden tekemistä voisi kehittää iltapäivätoiminnan kontekstissa. Tutkimuksen avainsanoja ovat digitaalinen tarinankerronta, digitarina, mediakasvatus ja iltapäivätoiminta. (Eskola 2014.) Jo avainsanojen perusteella tutkimuksesta löytyy paljon samaa teoriaa kuin tästä opinnäytetyöstä.

Satuja ja sadutusta lasten hoitotyössä käsittelevässä, syksyllä 2007 julkaisussa Jenny Asimontin opinnäytetyössä esitetään, että hoitotyössä tulisi saada lapsen oma ääni kuuluville. Asimontin mukaan tähän päämäärään voidaan päästä tarinoiden ja satujen kautta. Myös sairaanhoitajat saivat tilaisuuden tutkia omia työtapojaan ja ammatillisuuttaan osallistavassa hoitokulttuurissa. (Asimont 2007.) Vaikka tämä tutkimus ei sijoitukaan sairaalaympäristöön tai hoitotyön piiriin, on hyvä tuoda julki, miten tärkeää on saada lapsen ääni kuuluville kaikissa tilanteissa, oli kyse sitten hoitotyöstä tai varhaiskasvatuksesta.

Helsingin opetusviraston mediakeskuksen, Suomen nuorisokeskukset ry:n, Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liiton, Helsingin yliopiston Koulu Kaikkiäällä -hankkeen ja Heureka-yhteistyössä syksyllä 2011 käynnistynyt Mobiilisti maailmaan -hankkeen tavoitteena on kehittää tutkivan oppimisen ja osallistavan pedagogiikan toimintamalli. Sitä pilotoidaan Helsingin kaupungin kahdessa peruskoulussa, Helsingin luontokouluissa ja Heurekassa. (Tavoitteet n.d.)

Mobiilisti maailmaan -hankkeen tavoitteena on linkittää koulun ulkopuoliset oppimisympäristöt osaksi kouluopetusta. Hankkeessa halutaan myös kehittää tutkivaa ja osallistavaa pedagogiikkaa pelien avulla. Tarkoituksena on myös luoda oppimislejää, joilla oppijan mielenkiintoa ohjataan opittavaan aiheeseen ja oppijan osaamista esitetään muille. Oppijoiden havaintoja voidaan kerätä portfolion omaisesti ja ne on mahdollista koota näkyväksi virtuaalisten oppimisympäristöjen, karttasovellusten ja pilvipalvelujen avulla. Hanke on kaksiosainen, toinen osa toteutetaan vuosina 2011–2013 ja toinen vuosina 2013–2015. Hankekoordinaattorina toimii Juhani Kärki. (Tavoitteet n.d.)

Stakes ja Opetusministeriön Mediamuffinssi-hanke vuonna 2008 oli pienten lasten ja heidän kasvattajiensa mediataitojen kehittämiseen tähtäävä kansallinen hanke. Sen koordinaatio toimi vuosina 2006–2007 ja hankkeen keskeisinä toteuttajina olivat Kerhokeskus – koulutyön tuki ry., Koulukinoyhdistys ry. ja Mediakasvatuskeskus Metka ry. (Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa, 2008.)

Mediamuffinssi-hankkeen ja Stakesin välisissä keskusteluissa syntynyt ajatus Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa -julkaisusta toteutui, ja julkaisun tavoitteena oli edistää kuntien ja yksikköjen mahdollisuutta ottaa mediakasvatus osaksi varhaiskasvatustyötä lasten, vanhempien ja yksiköiden lähtökohdat huomioiden. Tavoitteena oli myös antaa tukea kuntien ja yksiköiden mediakasvatuksen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin selkeällä ja ajanmukaisella linjauksella. (Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa, 2008.)

Sadutukseen ja mobiiliteknologiaan löytyy siis jo joitakin tutkimuksia, mutta niitä ei ole vielä juurikaan yhdistetty. Mobiiliuden lisääntyessä on myös varhaiskasvatuksen pysyttävä kehityksessä mukana, ja näin ollen on tärkeää opettaa lapsille vastuullista median ja mobiiliteknologian käyttöä.

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tässä luvussa esittelemme aluksi tutkimuksen kohderyhmän ja opinnäytetyöprosessin kulun. Luvussa 5.1 eritellään tutkimuksen tutkimustehtävä ja -kysymykset. Kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen teoriaa käsitellään luvussa 5.2. Luvuissa 5.3 ja 5.4 käydään läpi aineiston hankintaan ja analysointiin liittyviä seikkoja. Lopuksi tarkastellaan tutkimuksen luotettavuutta ja eettisyyttä teorian ja tutkimuksessa tehtyjen päätösten valossa.

Tutkimuksen kohderyhmänä oli eteläsuomalaisen vuorohoitopäiväkodin esiopetusryhmä, jossa oli 20 lasta. Vuorohoidon ja esiopetuksen piirteitä ja toimintatapoja eritellään luvussa 2.2. ja 2.3. Ryhmässä työskenteli neljä lasten hoidosta ja kasvatuksesta vastaavaa henkilöä. Tutkimukseen osallistui kolme varhaiskasvatuksen ammattilaista.

Koska kyseessä on vuoropäiväkotit, on päiväkodin toiminta-ajatuksena luonnollisesti tarjota laadukasta varhaiskasvatusta vuorokauden ajasta riippumatta. Myös kasvatuskumppanuus on tärkeä osa päiväkodin arkea, kuten useimmissa suomalaisissa päiväkodeissa nykypäivänä. Päiväkodissa pyritään joustavuuteen, välittämiseen ja tasavertaiseen kohtaamiseen.

Opinnäytetyöprosessi lähti kunnolla käyntiin vuoden 2015 alussa. Hankkeen yhteistyökumppaneiden tapaamisen jälkeen alkoi tutkimussuunnitelman laatiminen. Tutkimussuunnitelmaseminaari pidettiin 4.5.2015, jonka jälkeen jatkettiin tutkimuslupien hankinnalla. Hyväksytyn tutkimussuunnitelman jälkeen lupaa tutkimukselle haettiin Hämeen ammattikorkeakoululta sekä tutkimukseen osallistuvalla kaupungilla.

Lupien saamisen jälkeen aloitettiin monimediaisen kirjan luominen yhteistyössä varhaiskasvatuksen ammattilaisten sekä lasten kanssa. Sovelluksen käyttö opetettiin varhaiskasvatuksen ammattilaisille ja osan lapsista kanssa luotiin tarinoita. Tämän jälkeen henkilökunta jatkoi kirjan tekoa itsenäisesti lasten kanssa ja kirjan valmistuttua seurasivat sen käyttöä. Tarkemmin monimediaista kirjaa ja sen luomisprosessia esitellään luvussa 6.1. Monimediaisen kirjan luominen.

Linkki monimediaista kirjaa koskevaan sähköiseen kyselylomakkeeseen lähetettiin tutkimukseen osallistuneille varhaiskasvatuksen ammattilaisille vuoden 2015 elokuussa. Heidän vastauksensa analysoitiin saman vuoden syyskuussa. Lisäksi toteutettiin myös puhelinhaastattelu vastausten tarkentamiseksi ja kattavuuden varmistamiseksi.

5.1 Tutkimustehtävä ja -kysymykset

Tutkimuksen perimmäisenä tavoitteena oli selvittää mobiilisovelluksen käyttömahdollisuuksia osana päiväkodin arkea ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten näkemyksiä siitä. Tavoitteeseen pyrittiin asettamalla tutkimustehtävä ja sitä tukevia tutkimuskysymyksiä.

Tutkimustehtävänä oli tutkia millaisia näkemyksiä varhaiskasvatuksen ammattilaisilla on monimediaisen kirjan luomisesta ja käytöstä päiväkodin arjessa. Tähän pyrittiin vastaamaan kolmella tehtävää tarkentavalla tutkimuskysymyksellä. Ensimmäisenä selvitettiin, millaisia näkemyksiä varhaiskasvatuksen ammattilaisilla on kirjan luomisesta, seuraavaksi millaisia näkemyksiä varhaiskasvatuksen ammattilaisilla on monimediaisen kirjan käytöstä ja lopuksi, miten varhaiskasvatuksen ammattilaiset haluaisivat kehittää monimediaisen kirjan luomista ja käyttöä.

5.2 Kvalitatiivinen tutkimus

Tämä tutkimus toteutettiin kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena, koska tavoitteena oli hankkia tietoa ihmisten näkemyksistä koskien päiväkodin arjessa luotua ja käytettyä monimediaista kirjaa. Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2009, 161) mukaan kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohdana on kuvata todellista elämää ja se pyrkii ennemminkin löytämään ja paljastamaan tosiasioita kuin vahvistamaan olemassa olevia väittämiä.

Kvalitatiivinen tutkimus on kokonaisvaltaista tiedonhankintaa. Tutkimuksen aineisto kootaan autenttisissa tilanteissa ja suositaan ihmistä tiedon hankinnan välineenä. Tutkimuksen toteutus on joustavaa ja suunnitelmia voidaan muuttaa olosuhteiden mukaan. Tapauksia käsitellään ja tulkitaan ainutlaatuisina. Lähtökohtana ei ole testata hypoteesia tai teoriaa vaan tarkastella aineistoa monitahoisesti ja yksityiskohtaisesti. (Hirsjärvi ym. 2009, 164.)

Aineiston hankinnassa käytetään laadullisia metodeja, joissa tutkittavien näkökulmat pääsevät esille. Kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti, ei satunnaisotannalla. (Hirsjärvi ym. 2009, 164.) Tässä tutkimuksessa kohderyhmän valintaan vaikutti erityisesti MOTORI-hanke, jonka yhtenä toteuttajana tähän tutkimukseen osallistunut päiväkoti ja kunta olivat.

5.3 Aineiston hankinta

Kysely on yksi aineistonkeruutapa (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 188). Tämän tutkimuksen aineisto hankittiin syksyllä 2015 tutkimukseen osallistuneen ryhmän kolmelle varhaiskasvatuksen ammattilaiselle suunnatulla sähköisellä kyselylomakkeella. Kyselylomake laadittiin Google Forms -ohjelmalla ja linkki kyselyyn lähetettiin osallistujille sähköpostilla. Liitteessä 1 esitellään kyselylomakkeen runko sellaisenaan. Varsinaista Google Forms -ohjelmalla luotua kyselylomaketta voi tarkastella liitteestä 2.

Verkkokyselyä toteutettaessa kyselylomake lähetetään tutkimukseen osallistujille ja täytettyään sen he lähettävät sen takaisin tutkijalle. Nopea ja helppo aineiston saanti ovat tämän menettelytavan etuja. Osallistujien vastaamattomuutta eli vastausten katoa pidetään suurimpana ongelmana. Tutkija joutuu usein muistuttamaan osallistujia vastaamisesta, mikä ei silti välttämättä takaa täyttä vastausprosenttia. (Hirsjärvi ym. 2007, 190–191.) Tässä tutkimuksessa vastaajia muistutettiin viikkoa ennen viimeistä kyselylomakkeen palautuspäivää sekä uudestaan palautuspäivän jälkeen. Vastausprosentti nousi lopulta 100 prosenttiin.

Kyselytutkimus on Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2007, 190) mukaan menetelmänä tehokas, sillä sen avulla voidaan hankkia laaja tutkimusaineisto. Tutkimuksessa voidaan kysyä useita asioita monilta henkilöiltä samaan aikaan. Huolellisesti suunnitellun lomakkeen aineisto voidaan käsitellä tallennettuun muotoon ja analysoida se tietokoneen avulla nopeasti.

Kyselytutkimuksen heikkoutena on, että tavallisimmin sen avulla hankittua aineistoa pidetään pinnallisena. On mahdotonta tietää, ovatko osallistajat pyrkineet vastaamaan kyselyyn huolellisesti ja rehellisesti tai onko väärintymmärryksiä syntynyt. Myös saatujen tulosten tulkinta voi osoittautua ongelmalliseksi. (Hirsjärvi ym. 2007, 190.)

Tutkimuksen aihe on vastaamiseen vaikuttavista asioista tärkein, mutta tutkimuksen onnistumista voidaan tehostaa myös kyselylomakkeen huolellisella laadinnalla ja sen kysymysten tarkalla suunnittelulla (Hirsjärvi ym. 2007, 193). Tässä tutkimuksessa kyselylomakkeen kaikki kysymykset olivat avoimia kysymyksiä, joissa kysyttiin vain kysymys ja jätettiin avoin tila vastauksia varten. Avoimia kysymyksiä suositaan yleensä siksi, että ne antavat vastaajille mahdollisuuden ilmaista, mitä heillä todella on mielessään (Hirsjärvi ym. 2007, 196).

Kyselylomakkeen kysymykset jaettiin kolmeen teemaan: varhaiskasvatuksen ammattilaisten näkemys tekemisestä, varhaiskasvatuksen ammattilaisten näkemys käytöstä sekä varhaiskasvatuksen ammattilaisten näkemys monimediaisen kirjan luomisesta ja käytöstä. Teemojen sisällä oli useita tarkentavia kysymyksiä, joilla pyrittiin saamaan laaja käsitys varhaiskasvatuksen ammattilaisten näkemyksistä koskien monimediaisen kirjan luomista ja käyttöä. Kyselylomake laadittiin sellaiseksi, että sillä saataisiin mahdollisimman kattavia vastauksia.

Tarkoituksena oli, että kyselyyn vastaisi jokainen henkilökunnan jäsen henkilökohtaisesti. Tällöin vastaukset edustaisivat vastaajan omia näkemyksiä muun henkilökunnan tai koko päiväkodin yleisen näkemyksen sijaan. Kyselyyn vastattiin nimettömästi, jolloin vastauksia ei pysty yhdistämään yksittäiseen henkilöön.

Sähköisen kyselylomakkeen lisäksi toteutettiin myös puhelinhaastattelu tulosten kattavuuden varmistamiseksi. Puhelimitse käydyn haastattelun tuloksia kirjattiin ylös niiltä osin, jolla ne toivat lisäarvoa jo saatuihin vastauksiin. Koko haastattelua ei kirjattu, vaan tarkoitus oli lähinnä tarkentaa jo saatuja vastauksia.

5.4 Aineiston analysointi

Analysointitapa määräytyy sen mukaan, mihin aineistolla etsitään vastausta ja mitä siltä halutaan (Eskola & Suoranta 1998). Yksi tavallisimmista laadullisen aineiston analysointitavoista on teemoittelu (Hirsjärvi ym. 2007, 219). Tämän tutkimuksen aineiston analysointitavaksi on valittu teemoittelu.

Käytännöllisen ongelman ratkaisemisessa teemoittelu on Eskolan ja Suorannan (1998) mukaan suositeltava tapa analysoida aineistoa. Aineistosta saadaan teemoittelemalla esille kokoelma erilaisia tuloksia ja vastauksia niihin kysymyksiin, jotka on esitetty. Laadullisesta aineistosta riittää kirjoittamista loputtomiin, vaikka sitä jäsentäisi miten tahansa. Sen vuoksi ei voida tietää, mikä kaikki on kirjoittamisen arvoista. Joskus haastattelurunkoa voidaan käyttää analyysin jäsennyksenä lähes sellaisenaan ja aineiston kuvailu riittää vastaukseksi tutkimuksen ongelmiin.

Aineiston muokkaus aloitetaan, kun aineisto on saatu kerätyksi ja se vaikuttaa mielenkiintoiselta. Tutkimusongelmaa avaavia teemoja voidaan nostaa aineistosta esiin, jolloin on mahdollista vertailla yksittäisten teemojen ilmenemistä ja esiintymistä. Ensin on pyrittävä löytämään tutkimusongelman kannalta keskeiset aiheet ja sen jälkeen erottelemaan ne toisistaan. Onnistuakseen teemoittelu vaatii empirian ja teorian vuorovaikutusta. Se näkyy tutkimustekstissä niiden nivoutumisena toisiinsa. (Eskola & Suoranta 1998).

Aineistolainauksia voidaan Savolaisen (1991, 454) mukaan käyttää neljällä eri tavalla. Tekstikatkelmaa voidaan käyttää tutkijan tekemän tulkinnan perusteluna tai sitaatti voi olla aineistoa kuvaava esimerkki. Lainaus voi elävöittää tekstiä tai aineistosta voidaan pelkistää kertomuksia tiivistetysti. Lukuisat sitaattit antavat lukijalle mahdollisuuden arvioida, onko tutkija tulkinut aineistoa järkevästi (Eskola & Suoranta 1998).

Tässä tutkimuksessa teemojen runko muodostui kyselylomakkeen pohjalta (Kuvio 1), sillä kysymykset kyselylomakkeessa oli luotu jo valmiiksi kolmen pääteeman mukaan. Kolmeksi pääteemaksi nostettiin monimediaisen kirjan luominen, käyttö ja niihin liittyvät kehittämisideat. Nämä kolme pääteemaa jaettiin pienempiin alateemoihin varhaiskasvatuksen ammattilaisten vastaustauksissa ilmenneiden keskeisimpien aiheiden perusteella.

Luomisen pääteemaan muodostui vastausten perusteella kolme alateemaa. Luomista koskevissa vastauksissa korostui lasten innostus, joten siitä tuli yksi alateemoista. Innostus näkyy lasten töissä ja ne ovat mielikuvituksellisia. Vastausten mukaan useimmat lapsista olivat innostuneesti mukana ja kirjan luominen oli heistä kiinnostavaa.

Toiseksi alateemaksi luomiselle tarkentui yhteisöllisyyden teema. Vastausten mukaan tarinoita tehtiin yksittäin tehtyjen tarinoiden lisäksi pienissä ryhmissä tai pareittain. Tarinoita jatkettiin myös aiemmin toisten aloittamista tarinoista ja toisten tekemistä töistä saatettiin katsoa mallia oman tarinan luomiselle. Myös vanhemmat pääsivät kokemukseen mukaan, kun viikkokirjeissä on kerrottu, mitä lapset ovat tableteilla tehneet ja millaisilla ohjelmilla. Kaikki tämä kertoo toiminnan yhteisöllisyydestä, joten se valikoitui yhdeksi luomisen alateemoista.

Luomisen kolmanneksi alateemaksi valittiin lapsilähtöisyys. Jo sadutus on menetelmänä lapsilähtöistä, koska lapset keksivät tarinansa itse ilman, että aikuinen puuttuu tarinan kulkuun tai siihen miten se muotoillaan kirjoitettaessa. Kun lapsen tarina taltioidaan juuri niin kuin se on kerrottu, lapsen ääni pääsee kuuluviin ja hän voi kokea itsensä ja ajatuksensa tärkeiksi. Varhaiskasvatuksen ammattilaisten vastauksista käy ilmi monia seikkoja, jotka kertovat toiminnan lapsilähtöisyydestä. Työskentely toimi hyvin pienissä ryhmissä tai itsenäisesti ja se tapahtui paljolti lasten tasolla. Pienissä ryhmissä lapsi pääsee läheisempään työskentelyyn aikuisen kanssa ja saa näin hetkellisesti enemmän huomiota kuin isossa ryhmässä.

Toiseen pääteemaan eli kirjan käyttöön muodostui myös kolme alateemaa. Ensimmäiseksi alateemaksi valikoitui aika sen ollessa melko määräävä tekijä varhaiskasvatuksen ammattilaisten vastauksissa. Se nousee ilmi oikeastaan jokaisessa pääteemassa, mutta eniten juuri kirjan käyttöön liittyvissä vastauksissa. Saatujen vastausten mukaan ajankohta olisi voinut olla parempi, sillä kesälomat olivat alkamassa ja joillain jo meneillään. Myös esikoulu oli lopuillaan, joten lapsia oli tavallista vähemmän. Lisäksi vuorotyön luonne toi omat haasteensa ajankäyttöön. Tähän löytyi onneksi hyviä kehittämideoita, joita esitellään tarkemmin tuloksissa.

Innustus nousee vahvasti esiin myös käytön teemassa. Lapset olivat vastaajien mielestä innostuneita työskentelystä ja halusivat jatkaa tarinoiden luomista ja lukemista useasti. Vastauksista käy ilmi, että varhaiskasvatuksen ammattilaiset ovat esitelleet kirjaa ja BookCreator-sovellusta myös syksyllä aloittaneille uusille esikoululaisille, jotka ovat innostuneet tarinoista ja niiden luomisesta.

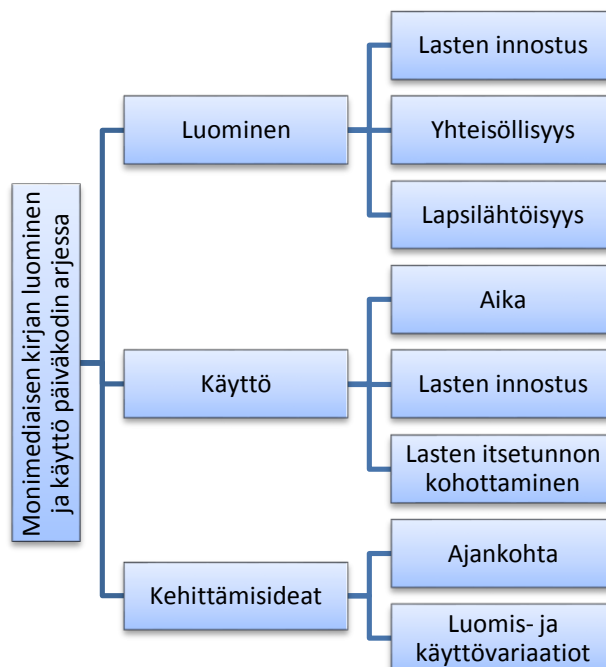
Kolmas alateema paljastui hieman yllättäen. Lähes kaikista vastauksista voi lukea, miten monimediaisen kirjan luominen ja käyttö voi muuttua lapsen itsetuntoa vahvistavaksi toiminnaksi. Vastausten mukaan tarinat kehittävät lapsen mielikuvitusta ja lapset olivat ylpeitä luomistaan tarinoista. He halusivat itse esitellä kirjaa niin toisille lapsille kuin vanhemmilleenkin. Lapset oppivat nopeasti sovelluksen käyttämisen ja he myös halusivat auttaa toisiaan esimerkiksi työn ideoimisessa ja valokuvien ottamisessa. Lapset tutki-

vat omia tarinoitaan mielellään usein ja vertailivat niitä toisten tekemiin töihin hyvässä hengessä. He antoivat toisilleen positiivista palautetta ja kehuivat toisten töiden ominaisuuksia. Negatiivista palautetta ei juuri ilmennyt.

Kuten käytön pääteemassakin, myös kehittämisideoiden teemassa nousee hallitsevaksi alateemaksi kirjan luomisen ja käytön ajankohta. Tämän seikan parantamiseksi löytyy vastauksista hyviä kehittämisideoita, joilla toimintaa voidaan tehdä merkityksellisemmäksi. Varhaiskasvatuksen ammattilaisten mielestä toiminta olisi parempi sijoittaa syksyyn ja toimintakauden alkuun, jolloin se olisi helpompi integroida päivän toimintaan. Silloin lapsia on paikalla enemmän ja kirjan luomisen ja käytön mahdollisuudet kasvavat.

Kehittämisideoiden teemaan sisältyy useita luomiseen ja käyttöön liittyviä variaatioita. Eräs vastaajista kertoi haluavansa jatkaa sovelluksen käyttöä ryhmän oman kirjan luomiseen, jossa esitellään kuka kukin on. Lasten kanssa oli myös tehty yhteinen tarina kirjaan. Vastausten perusteella tarinoita voi luoda monin tavoin niin ryhmissä kuin pareittain tai yksinkin. Tarinoita voi myös jatkaa jo aiemmin kirjoitetuista tarinoista. Hyvä kehittämisidea ajankohtaankin liittyen olisi vastaajien mielestä kirjan käyttäminen niin sanottuna me-hengen kohottajana toimintakauden alussa. Kirja toimisi näin ryhmän yhteishenkeä luovana tekijänä.

Tässä tutkimuksessa vastausten teemat muotoutuivat kyselylomakkeen rungon mukaan. Se helpotti teemojen valintaa ja selkeytti tulosten esittelyä. Vastauksissa ilmenee toki muitakin yksityiskohtia teemojen ulkopuolelta ja tutkimuksen tuloksia avataan kokonaisuudessaan tarkemmin luvussa 6.

Kuvio 1. Aineiston analyysi, teemoittelu

5.5 Luotettavuus- ja eettisyystarkastelu

Tässä luvussa tarkastellaan tutkimuksen luotettavuutta ja eettisyyttä. Aluksi avataan luotettavuus- ja eettisyystarkasteluun liittyvää teoriaa ja lopuksi arvioimme luotettavuuden ja eettisyyden toteutumista tässä tutkimuksessa.

Ydinasioita laadullisissa tutkimuksissa ovat Janesickin (2000, 393) mukaan tapahtumien, paikkojen ja henkilöiden kuvaukset. Tutkijan tarkka ja totuudenmukainen kuvaus tutkimuksen toteutuksesta ja sen kaikista vaiheista parantavat laadullisen tutkimuksen luotettavuutta (Hirsjärvi ym. 2007, 227).

Tutkijan on otettava huomioon monia tutkimuksen tekoon liittyviä eettisiä kysymyksiä, esimerkiksi yleisesti hyväksyttyjä eettisiä periaatteita koskien tiedon hankintaa ja julkistamista. On tutkijan vastuulla tuntea nämä periaatteet ja toimia niiden mukaan. Tutkimuksenteossa noudatettavat hyvät tieteelliset käytännöt mahdollistavat eettisesti hyvän tutkimuksen. (Hirsjärvi ym. 2007, 23.)

Tutkittavien suojaan kuuluu monenlaisia asioita. Tuomi ja Sarajärvi (2009, 131) luettelevat hyviä lähtökohtia tutkittavan suojan varmistamiseksi. Ensimmäisenä tutkijan on selvitettävä osallistujalle tutkimuksen tavoitteet, menetelmät ja mahdolliset riskit. Tämä on tehtävä sillä tavoin, että tutkimukseen osallistuva pystyy ne ymmärtämään.

Tutkimustietojen on oltava luottamuksellisia ja tutkimuksen yhteydessä saatuja tietoja ei luovuteta ulkopuolisille. Tietoja ei myöskään käytetä muuhun kuin luvattuun tarkoitukseen. Elleivät osallistujat ole antaneet lupaa paljastaa heidän identiteettejään, on kaikkien osallistujien jätävä nimettömiksi. Tutkimuksen rehellisyyttä ei saa vaarantaa ja tutkijan on noudatettava lupaamiaan sopimuksia. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 131.)

Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2007, 25) mukaan tutkimuksen lähtökohtana tulee olla ihmisarvon kunnioittaminen. Ihmisille on annettava mahdollisuus päättää, haluavatko he osallistua tutkimukseen. Näin pyritään kunnioittamaan ihmisten itsemääräämisoikeutta. Ihmisarvoa ja itsemääräämisoikeutta kunnioitetaan myös ottamalla selvää miten henkilöiden suostumus hankitaan. Tutkijan tulee myös selvittää millaista tietoa tutkimukseen osallistuvalla ihmiselle annetaan ja millaisia riskejä heidän osallistumiseensa sisältyy.

Tässä tutkimuksessa luotettavuus ja eettisyys on otettu tarkoin huomioon. Tutkimukseen osallistuneet henkilöt pysyvät kaikissa vaiheissa nimettöminä ja tunnistettamattomina. Osallistuneiden henkilöllisyyttä, paikkakuntaa tai kyseessä olevaa päiväkotia ei mainita tutkimusraportissa, jolloin heitä ei ole mahdollista tunnistaa.

Tehtäessä tutkimusta lapsista on otettava huomioon erityiskysymyksiä tutkimusmetodiikasta, havaintojen tulkinnasta ja tutkimusten ongelmanasettelusta. On pohdittava, millaisia tutkimuksia lasten kanssa tai lapsille voidaan tehdä. Harkittavaksi nousee myös se, milloin on aikuisten velvollisuus tehdä päätöksiä lasten puolesta. Myös erityiset eettiset kysymykset tutkimuksen eri vaiheissa vaativat tutkijan pohdintaa. (Ruoppila 1999, 26, 28.)

Etenkin kirjaa luoneiden lasten henkilöllisyyden ja tunnistettavuuden piilottaminen on tärkeää. Esimerkkeinä käytetyistä kirjan sivuista on poistettu kaikki materiaali, joista tekijät tai paikan voisi tunnistaa. Kirjan sivuista poistettiin muun muassa nimet, äänitteet sekä videot ja kuvat, joissa esiintyi henkilöitä.

Tutkimuksen luotettavuutta ja eettisyyttä lisää se, että tutkimukseen osallistuneiden vastaukset ovat tutkimuksen aikana pidetty salassa ja sen jälkeen hävitetty asianmukaisesti. Vastauksia ei ole muokattu tuloksien esittelyssä tai analysoinnissa, eikä niistä pysty erottelamaan haastateltavia yksilöinä.

Tutkijat ja tutkimukseen osallistuvat eivät olleet entuudestaan tuttuja, mikä tukee tutkimuksen luotettavuutta ja eettisyyttä. Tällä estetään mahdollisten henkilökohtaisten asioiden vaikutus tutkimuksen etenemiseen ja tuloksiin. Tutkijoilla ei myöskään ollut aiempaa yhteyttä hankkeeseen osallistuneisiin päiväkoteihin tai kuntiin.

Vastaukset ovat tutkimukseen osallistuneiden henkilökohtaisia näkemyksiä, eivätkä edusta tutkimukseen osallistuneen päiväkodin tai työryhmän yleistä kantaa. Tutkimus ei myöskään ole yleistettävissä valtakunnallisesti tai edes tietyn päiväkodin tasolle, koska otanta on suhteellisen pieni.

6 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Seuraavissa luvuissa esitellään tutkimuksesta saatuja tuloksia. Luvussa 6.1 esitellään monimediaista kirjaa ja sen luomisprosessia. Seuraavissa luvuissa tarkastellaan saatuja tutkimuksen tuloksia. Luvussa 6.2. käsitellään varhaiskasvatuksen ammattilaisten näkemyksiä monimediaisen kirjan luomisesta ja luvussa 6.3. näkemyksiä monimediaisen kirjan käytöstä. Varhaiskasvatuksen ammattilaisten kehittämisideoita monimediaisen kirjan luomiselle ja käytölle eritellään luvussa 6.4.

Tutkimuksen tulokset analysoitiin teemoittelemalla. Tulokset jaettiin kolmeen eri teemaan, jotka ovat varhaiskasvatuksen ammattilaisten näkemyksiä monimediaisen kirjan luomisesta, varhaiskasvatuksen ammattilaisten näkemyksiä monimediaisen kirjan käytöstä sekä varhaiskasvatuksen ammattilaisten kehittämisideoita monimediaisen kirjan luomiselle ja käytölle. Teemoittelun teoriaa käsitellään luvussa 5.4.

Tuloksissa käytetään suoria lainauksia kyselylomakkeeseen saaduista vastauksista. Tunnistettavuuden vuoksi lainauksissa ei käytetä vastaajatunnuksia. Vastaajien erittely ei myöskään ole olennaista tutkimuksen tulosten kannalta.

6.1 Monimediaisen kirjan luominen

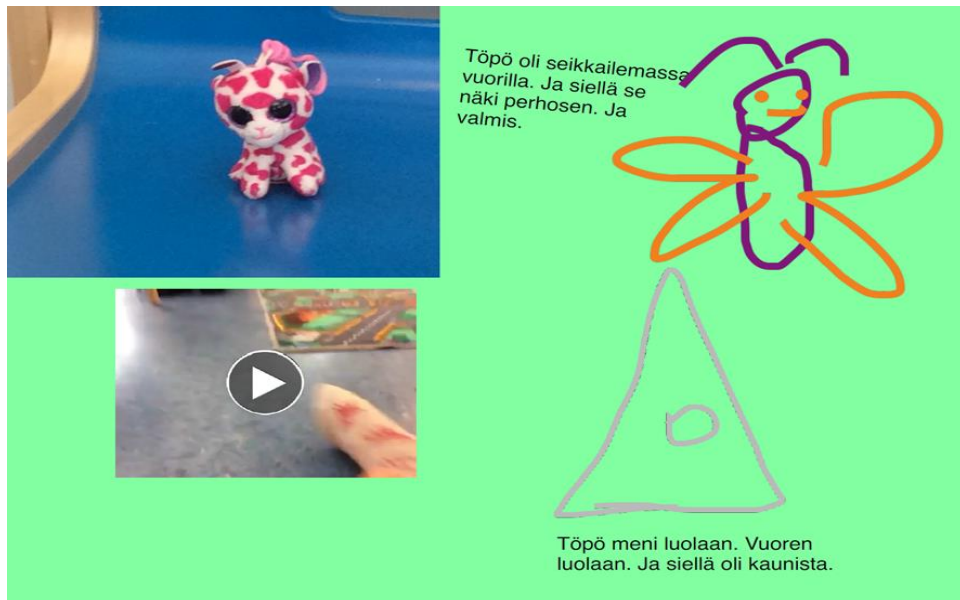
Monimediainen kirja luotiin iPad-tablettitietokoneeseen asennettavalla ilmaisella BookCreator-sovelluksella. Sovelluksen ilmaisversiossa pystyy luomaan yhden kirjan, johon voi lisätä haluamansa määrän sivuja. Sivujen personointiin on monia erilaisia vaihtoehtoja.

Sovelluksessa käyttäjä pystyy lisäämään sivuille kuvia, videoita ja ääntä tekstin lisäksi. Sivulle lisättäviä objekteja ja taustaa voi käsitellä monin tavoin. Muun muassa sivun taustaväri tai -kuvan voi vaihtaa, lisätyn tekstin kokoa ja väriä voi muuttaa sekä muiden sisältöjen asettelua ja sijaintia voi muokata.

Aluksi tutkimuksen tekijät opettivat sovelluksen käytön tutkimukseen osallistuneille varhaiskasvatuksen ammattilaisille käyttämällä sovellusta lasten kanssa ja luoden ensimmäisiä tarinoita monimediaiseen kirjaan. Tämän jälkeen varhaiskasvatuksen ammattilaiset jatkoivat monimediaisen kirjan luomista ja käyttöä lasten kanssa.

Tässä tutkimuksessa kukin lapsi valitsi itselle tärkeän lelun, josta halusi kertoa oman tarinansa. Aikuinen kirjasi lapsen tarinan sadutuksen keinoja käyttäen ja lapsi sai tämän jälkeen täydentää tarinaansa muun muassa kuvilla, videolla tai äänellä. Kuvat saattoivat olla tabletilla piirrettyjä tai otettuja valokuvia esimerkiksi tarinan lelusta. Lopputuloksena lasten tekemistä tarinoista muodostui monimediainen kirja, jonka pystyy internetin välityksellä jakamaan myös vanhempien luettavaksi.

Ensimmäisessä esimerkkisivussa (Kuva 1) on käytetty useimpia BookCreator-sovelluksen ominaisuuksia. Lapsi on valokuvannut tarinan päähahmona toimivan Töpön sekä videoinut sen seikkailuja. Videossa lapsi kertoo laajemman tarinan Töpön seikkailuista. Sivulle on saduttamalla taltioitu tarinan pääkohdat. Lapsi on myös piirtänyt tarinassa esiintyvän perhosen sekä vuoren luolineen.

Kuva 1. Töpö oli seikkailemassa vuorilla.

Kuvassa 2 lapsi kertoo tarinan kuurupiiloa leikkivistä hahmoista. Tarinan kerronnan apuna lapsi on käyttänyt tekstiä ja kynä-ominaisuutta, joka mahdollistaa vapaan piirtämisen. Myös tässä tarinassa lapsi on valokuvannut tarinan hahmoja tapahtumaympäristössä.

Kuva 2. Blue ja Mauku leikkivät kuurupiiloa

Kolmannessa sivussa (Kuva 3) lapsi kertoo muita esimerkkejä pidemmän tarinan, jonka aikuinen on saduttamalla kirjannut sivulle. Vaikka valokuvia on monta, on niiden rooli olla enemmänkin tarinaa kuvittamassa kuin itse kertomassa tarinaa. Lapsi on valokuvannut tarinan päätapaukset sarjaku-
van tyyliin. Pääpaino tarinan kerronnassa on kuitenkin sadutetulla tekstillä, jota valokuvat tukevat.

Ekassa kuvassa se katto kaukoputkesta taivasta. Sitte se menee hissiin koska toi on vähän niinku hissi. Sitte se menee siihen, se menee liukumäkeen.

Hän lähti pois ja se menee ottamaan tammenterhon puusta.

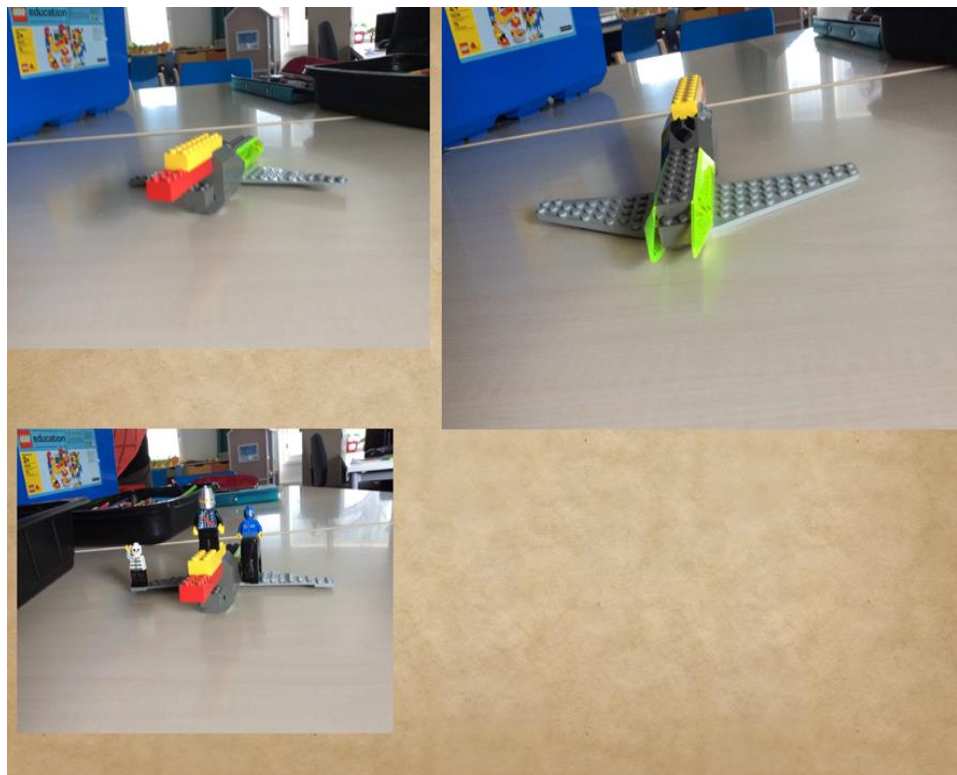
Se menee nukkumaan ja sen jälkeen se menee, kiipeää puuhun.

Hän hyppäsi pois ja meni nukkumaan.

Kuva 3. Kolmas tarina

Neljännessä esimerkisivussa (Kuva 4) lapsi on käyttänyt tarinan kerronnan apuna legoista rakennettuja aluksia. Kyseisessä tarinassa tekstin rooli on paljon vähäisempi kuin muissa monimediaisen kirjan sivuissa. Tässä tapauksessa valokuvien merkitys tarinan eteenpäin viemisessä on huomattava.

Kuva 4. Neljäs tarina

Näiden esimerkkisivujen erilaisuudesta näkyy lasten luovuus ja erilaisuus tarinan kertojina. Jotkut lapsista ovat halunneet kertoa tarinansa suullisesti aikuisen kirjatessa sen sivulle ja toiset puolestaan luottavat valokuviiin tarinan välittäjinä. Lapset lähtivät rohkeasti luomaan omanlaistaan tarinaa ja käyttämään erilaisia sovelluksen ominaisuuksia tehdäkseen tarinastaan oman näköisensä.

6.2 Näkemyksiä monimediaisen kirjan luomisesta

Tässä kappaleessa eritellään varhaiskasvatuksen ammattilaisten näkemyksiä monimediaisen kirjan luomisesta. Näkemyksiä pyrittiin saamaan selville monipuolisilla ja kattavilla kysymyksillä, jotta kokonaiskuvasta tulisi mahdollisimman laaja. Vastauksista käy ilmi varhaiskasvatuksen ammattilaisten näkökulma läpikäytyyn prosessiin. Varhaiskasvatuksen ammattilaisten näkemykset peilaavat osittain myös tarinoita tehneiden lasten näkemyksiä monimediaisen kirjan luomisesta ja käytöstä.

Lasten innostus ja osallisuus näkyy lasten töissä. He tekivät monipuolisia ja mielikuvituksellisia satuja ja tarinoita sekä käyttivät laitteita rohkeasti. Vastaaajien mukaan joillekin lapsille oli hieman vaikeaa ymmärtää miten kuuluisi toimia, mutta he innostuivat ymmärtäessään tehtävän idean. Lapset pitivät tarinoiden luomisesta ja niiden katselusta.

Useimmat lapset olivat innostuneesti mukana. Mielikuvitusta riitti ja jos itse ei heti keksinyt toiset auttoivat, että sehän voisi vaikka.. Ehkä lasten reaktio ei yllättänyt, mutta se miten vaikeaa joillekin oli ymmärtää miten homma toimii.

Lapsille on muodostunut jo hyvin innostunut ja rohkea suhtautuminen laitteisiin.. ei jaksaisi aina edes kuunnella ohjeistusta, kun pitää päästä itse kokeilemaan.

Lasten innostuneisuus näkyi lasten töissä. Tekivät monipuolisia satuja ja tarinoita kirjaan, joko yhdessä kaverin kanssa sekä yksilötyönä.

Yhteisöllisyyttä tarkasteltaessa yhteisöllisyys sanana ja sen määrittely koettiin vaikeaksi. Puhelinhaastattelun avulla kuitenkin saatiin hyvä käsitys yhteisöllisyyden toteutumisesta ryhmässä. Tarinoita tehtiin sekä yksilötyönä että kaverin kanssa. Yhteisöllisyys toteutui pienissä porukoissa hyvin ja varhaiskasvatuksen ammattilaiset tekivät lasten kanssa myös yhteisen oman tarinan kirjaan. Yhteisöllisyyttä korostaa myös se, että tarinoita tehtiin yksilötarinoiden lisäksi yhdessä pieninä ryhminä tai pareittain.

Erot lasten rohkeudessa esiintyä olivat suuria. Lapset halusivat myös ottaa osaa toisten työhön ideoimalla ja auttamalla esim. kuvaamisessa.

Monimediaista kirjaa tehtiin kesällä, esiopetusvuoden jo loputtua. Tämän vuoksi jokainen aikuinen pääsi työskentelemään eri aikoina lasten kanssa.

Lapsilähtöisyys toteutui prosessin aikana hyvin, koska lapset keksivät juttunsa itse. Lapset saivat tehdä omat ratkaisut tarinansa suhteen, jolloin tarinoista tuli tekijänsä näköisiä. Joidenkin lasten kohdalla aikuisen johdattelua tai vinkkejä tarvittiin enemmän. Lasten tasolla pienissä ryhmissä työskenteleminen lisäsi toiminnan lapsilähtöisyyttä.

Aiheet täysin lasten itse ideoimia, Jokainen lapsi sai tehdä yhden sivun kirjaan, eli ei yhteistä juonta. Joka sivusta tuli hyvin erilainen. Työskentelyssä oli rauha tehdä asiaa hyvin pienessä ryhmässä, eli lapsi / pari lasta ja yksi aikuinen. Työskenneltiin paljolti lattiatasolla.

Pääasiassa lapset keksivät juttunsa itse, joidenkin kohdalla aikuisen piti johdatella/antaa vinkkejä enemmänkin.

Vastauksista käy ilmi, että tarinan kerronnan apuna käytetyt lelut pääosin auttoivat ja lapsista oli mukavaa saada käyttää prosessissa esimerkiksi legoja. Muutamat olivat taitavia tarinan kertojia ilman lelujakin, jolloin niiden käytöstä ei ollut vastaavaa hyötyä. Lelujen käyttö sopi osalle lapsista paremmin kuin toisille ja ne usein helpottivat tarinan kerrontaa. Lelujen valinta oli kuitenkin haasteellista joillekin lapsille, koska käytettävää materiaalia oli niin paljon. Jotkut lelut eivät myöskään soveltuneet tarinan kerronnan tueksi esimerkiksi kokonsa tai toiminnollisuutensa vuoksi.

Lelut auttoivat tarinan keksimisessä.

Aiheen rajausta oli niin väljä, että joillakin lapsista oli vaikeutta saada aiheesta kiinni. Toisten töiden näkeminen hieman helpotti seuraavien sivujen tekemistä.

Varhaiskasvatuksen ammattilaiset lähtivät prosessiin omien sanojensa mukaan kokeilevalla ja innostuneella mielellä, mutta heille prosessin ajankohta ei ollut paras mahdollinen. Haastetta prosessille toivat alkavat kesälomat, muut vapaat ja vuorotyön luonne yövuoroinen. Myös esikoulun loppuminen ja kesätyöntekijöiden opastaminen vaikeuttivat osaltaan kirjan luomista. Tehtävä oli kuitenkin vastaajien mielestä mielenkiintoinen.

Erittäin innostuneesti ja mielenkiintoinen tehtävä.

Kokeilevalla, mutta ajankohta oli huono, kesälomat päällä, hoitajat seilasivat eri osastoilla, aikaa ei tahtonut löytyä. Vuorotyö toi myös haasteen, vapaat, yövuorot ym.

Vastaajien mielestä kirjan luominen soveltui hyvin esikouluryhmälle ja lapsia oli mukava ohjata kirjan luomisessa. Tehtävä oli monipuolinen, mukava ja luova. Lasten innostus tarttui varhaiskasvatuksen ammattilaisiinkin.

Kirjan luominen on mukava, luova ja monipuolinen tehtävä. Lasten innokkuus näkyi ja tarttui myös aikuisiin.

Soveltui esikouluryhmälle hyvin.

6.3 Näkemyksiä monimediaisen kirjan käytöstä

Varhaiskasvatuksen ammattilaisten näkemyksiä monimediaisen kirjan käytöstä selvitettiin kysymyksin, joista selviää heidän kokemustensa lisäksi myös lasten innostus aiheeseen. Näkemyksiä kartoitettiin kolmella avoimella kysymyksellä.

Kaikki varhaiskasvatuksen ammattilaiset eivät juurikaan ehtineet käyttää kirjaa lasten kanssa tarinoiden valmistuttua. Kirjan luomiseen olisi heidän mielestään hyvä päästä nopeammin, jotta käytölle jäisi enemmän aikaa. Varhaiskasvatuksen ammattilaiset kokivat kirjan käytön kuitenkin mielenkiintoiseksi ja monipuoliseksi, vaikka kokemusta ehti kertyä vähäisesti.

Kirjan tekemiseen osallistuneet lapset halusivat ylpeinä esitellä tekemäänsä kirjaa toisille. Lapset yleensä itse halusivat esitellä kirjaa, kesäaikaan ei ollut enää esikoulua, eikä opettajan rooli yhteisten tuokioiden vetäjänä ei ollut yhtä vahva, kuin aiemmin keväällä.

Lasten innostus näkyi kirjan käytössä eri tavoin. Vastaajien mukaan lapsilla oli erilaiset valmiudet kirjan tekoon, toisilla lapsilla oli pitkiä tarinoita ja innostusta riitti pitkäksi aikaa kun taas toiset lapset vaativat hieman enemmän innostamista. Lapset halusivat palata kirjan tekoon mielellään sekä katselivat ja vertailivat tarinoitaan hyvässä hengessä. Lapset pohtivat mitä hyvää toisten työssä on ja kehuivat niitä. Toisten lasten tekemien tarinoiden moittimista tai negatiivista arvostelua ei varhaiskasvatuksen ammattilaisten mukaan ilmennyt.

Lapset halusivat lukea kirjaa useita kertoja uudestaan ja uudestaan.

Toisilla lapsilla oli pitkiä tarinoita ja innostusta riitti pitkäksi aikaa. Toiset ei tahtoneet tehdä kirjaa, koska eivät keksineet tarinoita kirjaan.

Silloin kun tehtiin kyselivät joko jatketaan. Kesä ja lomat veivät kuitenkin varmaan suurimman innostuksen

Monet lapset halusivat esittää tarinansa vanhemmille ja varhaiskasvatuksen ammattilaisille. Vanhemmille kerrottiin viikkotiedotteissa, mitä lapset olivat tablettitietokoneilla harjoitelleet ja millaisilla ohjelmilla. Tällöin kotona oli mahdollista jatkaa harjoittelua, jos käytössä oli tablettitietokone. Näin myös vanhemmat pääsivät osallisiksi toimintaan.

6.4 Näkemyksiä monimediaisen kirjan luomisen ja käytön kehittämiseksi

Kyselylomakkeen viimeisellä osiolla pyrittiin saamaan laaja näkemys varhaiskasvatuksen ammattilaisten ideoista monimediaisen kirjan luomisen ja käytön kehittämiseksi. Tarkastelun kohteena oli, miten toimintaa voisi pa-

rantaa, jotta se toimisi tulevaisuudessa paremmin. Ideoita etsittiin seitsemällä varhaiskasvatuksen ammattilaisten näkemyksiä kartoittavalla kysymyksellä.

Kaiken kaikkiaan luomisprosessi oli varhaiskasvatuksen ammattilaisille mukava ja se vastasi odotuksia. Toiset olisivat tarvinneet lisää aikaa monimediaisen kirjan luomiselle ja käytölle. Prosessi ei kuitenkaan ollut niin vaikea kuin alun perin oli oletettu. Vastaajien mukaan myös lasten oli yllättävän helppo oppia niin sanottujen työkalujen käyttäminen.

Käytettävien "työkalujen" oppiminen oli yllättävänkin helppoa lapsille.

Mukava tehdä, mutta aikaa ainakin minulle oli liian vähän.

Kirjan luominen vastasi hyvin odotuksia.. ei ollut niin vaikea kuin alun perin oletin.

Sovelluksena BookCreator toimi prosessissa vastaajien mielestä hyvin, sillä se mahdollisti videon, kuvien ja äänen käytön töissä helposti. Heidän mielestään sovellus oli helppokäyttöinen, kun sen oli sisäistänyt ja opetellut ajan kanssa. Vastauksista käy ilmi, että prosessissa syntyneen tallennettavan tiedoston suuruus johti siihen, että kirjaa luettiin lähinnä sillä laitteella, johon monimediainen kirja oli alun perin luotu.

Sovellus oli helppo käyttöinen, kun sen oli sisäistänyt ja opetellut ajan kanssa.

Looginen ohjelma, jolla kirja tehtiin ja käyttökin sujui mukavasti. Tallennettava tiedosto aika suuri ja siksi kirjaa luettiin lähinnä sillä laitteella mihin se oli tehty.

Varhaiskasvatuksen ammattilaisille iPadit olivat uusia työvälineitä, joten heidän mielestään kehittämisideoita oli vaikeaa arvioida ja tuottaa. Varhaiskasvatuksen ammattilaisista oli kuitenkin mukavaa päästä käyttämään uusia työvälineitä. Vastaajat eivät osanneet sanoa, millaisia kehittämisideoita lapsilla olisi ollut koskien sovelluksen käyttöä tai luomisprosessia.

Ipadit ovat uusia työvälineitä meille, joten kehittämisideioita on vielä vaikeaa arvioida ja ideoida.

Varhaiskasvatuksen ammattilaisten mielestä prosessin voisi sijoittaa toimintakauden alkuun syksylle. Kirjan luominen voisi näin toimia me-hengen kohottajana ja muistona eskarivuoden alusta. Tällöin kaikki lapset ehtisivät tehdä ja käyttää kirjaa pidempään. Myös prosessin kuvaaminen varhaiskasvatuksen ammattilaisten toimesta olisi hyvä kehittämisidea heidän mielestään.

Aikataulu olisi ollut parempi sijoittaa syksyyn, kun toimintakausi alkaa. Kirjan tekoa olisi ollut helpompi ottaa mukaan päivän toimintaan.

Lapset jäivät lomalle aika pian kirjan tekemisen jälkeen, joten ei ole tietoa siitä miltä kirja olisi näyttänyt pidemmän ajan kuluessa.

Vastaajien mielestä lasten työt ovat onnistuneita. Kirja saatiin hyvin tehtyä ja lapsilta tuli ihania ja mielenkiintoisia tarinoita, jotka vastaajien mielestä kehittivät lasten mielikuvitusta hyvin. Päiväkodissa kokeiltiin luoda tarinoita myös niin että jatkettiin toisten jo aloittamia tarinoita.

Lapsilta tuli ihania ja mielenkiintoisia tarinoita, joka kehitti heidän mielikuvitustaan hyvin.

Uudet esikoulunsa aloittaneet lapset ovat syksyn myötä aloittaneet tablettitietokoneiden käyttöä ja ovat päässeet tutustumaan tutkimuksen aikana luotuun monimediaiseen kirjaan. Innostusta oman kirjan luomiseen on löytynyt myös uusilta lapsilta. Varhaiskasvatuksen ammattilaiset ovat kiinnostuneita käyttämään sovellusta myös jatkossa ja jatkamaan ideointia uuden esiopeusryhmän kanssa.

Jatkamme uuden ryhmän kanssa ideointia..

Tätä ohjelmaa haluan käyttää jatkossa ryhmän oman kirjan luomiseen.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä luvussa aiemmin esitellyt teoriat ja aiemmat tutkimukset linkittyvät varhaiskasvatuksen ammattilaisilta saatuihin tuloksiin. Tulokset vastaavat hyvin kerättyä teoriaa, vaikka tutkimuksen teoreettinen viitekehys olikin luotu jo ennen tutkimustuloksia. Saadut tulokset ilmentävät miten hyödyllistä monimediaisen kirjan luominen voi olla sekä lapselle itselle, että koko ryhmälle.

Monimediaisen kirjan luomisessa käytetty sadutus-menetelmä sai uusia ulottuvuuksia, kun sen käyttö yhdistettiin kirjan luomiseen. Sadutusta on käytetty yli kaksikymmentä vuotta Suomessa, ja sitä voidaan soveltaa erikäisille ihmisille, erilaisissa paikoissa ja erilaisiin tilanteisiin (Karlsson & Riihelä 2008, 99). Saatujen tulosten mukaan sadutus sopi myös tämän kaltaiseen toimintaan, jossa lapsi pääsee luomaan kirjoitetun tarinan lisäksi monenlaista median sisältöä.

Sadutusta kehitettäessä tarkoituksena oli löytää tapa kuunnella lapsia heidän omien kertomustensa kirjaamisen avulla. Tällä haluttiin myös mahdollistaa lapsen näkökulmien kuuluville ja näkyville saattaminen. Saduttamalla on mahdollista saada selville, mitä ja miten lapsi itse ajattelee sekä selvittää lapsen tekemien johtopäätösten perustelut. (Karlsson 1999, 61–62.) Myös luomalla tarinoita monimediaiseen kirjaan mahdollistetaan lapsen äänen kuuluminen ja hänen näkemystensä esille pääsy. Varhaiskasvatuksen ammattilaiset kertoivat tarinoiden luomisen kehittävän lasten mielikuvitusta.

Mediakasvatuksen tulee kokemuksellisesti, elämyksellisesti ja leikillisesti tukea lapsen mahdollisuuksia osallistua aktiivisesti yhteisönsä toimintaan sekä vahvistaa osallisuuden tunnetta (Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa 2008, 10–11). Osallisuus omaan elämään vaikuttavissa asioissa ja kuulluksi tuleminen kuuluvat lapsen oikeuksiin. Lasten vähitellen kehittyvien vaikuttamisen ja osallistumisen taitojen tukeminen on esiopetuksen tehtävä. (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 18.) Monimediaisen kirjan luomisessa ja käytössä lapsen osallisuus nousee etualalle, koska jo sadutus menetelmänä mahdollistaa lapsen äänen kuuluville saattamisen. Osallisuus mahdollistui lapsen saadessa itse luoda oman tarinansa haluamallaan tavalla.

Varhaiskasvatuksen ammattilaiset kertoivat lasten innostuneen tarinoidensa jakamisesta niin toistensa kuin aikuistenkin kanssa. Tarinoita vertailtiin hyvässä hengessä ja lasten oli mahdollista kokea yhteisöllisyyttä luodessaan yhteistä kirjaa. Karlssonin (2013, 177) mukaan sadutusprosessi koostuu neljästä vaiheesta: kertominen, kirjaaminen, ääneen lukeminen sekä korjaaminen kertojan toiveesta. Kertojan halutessa sadutukseen kuuluu usein myös viides, tuotoksen julkistamisvaihe. Jokaisessa vaiheessa sadutettu tarina syntyy uudelleen. Näitä vaiheita tarvitaan, sillä niiden avulla pyritään sadutuksen periaatteiden toteutumisen varmistamiseen. Oleellista on myös osallistujien yhdessä jakamisen kokemus.

Sadutettaessa aluksi pyydetään lasta kertomaan tarina ja se kirjataan sana sanalta. Menetelmän avulla halutaan osoittaa, että ollaan kiinnostuneita kuuntelemaan juuri sitä, mitä kertojalla on sanottavanaan. Kiinnostuksen kohteena on itse kertomuksen sisältö. (Karlsson 1999, 61.) Aikuinen ei ennakoi, ohjaa keskustelun kulkua eikä myöskään arvioi kertomusta (Karlsson & Riihelä 2008, 98). Monimediaista kirjaa luotaessa menetelmä saa uusia ulottuvuuksia, kun kirjoitettuun tarinaan on mahdollista yhdistää muita median elementtejä, kuten ääntä, kuvaa tai videota; lapsen mahdollisuudet tuoda tarinansa esiin kasvavat ja vähäpuheisenkin lapsen tarinankerronta mahdollistuu.

Luodessaan monimediaista kirjaa, lapsi voi täydentää tarinaansa kuvilla tai piirroksilla. Vastaajien mukaan tarinoista tuli hienoja ja sovelluksen käyttäminen oli pienen opettelun jälkeen helppoa. Lapset olivat tulosten mukaan taitavia käyttämään sovellusta, joten tarinan muokkaaminen mielensä mukaiseksi onnistui helposti. Lapselta ei Jantusen (2007, 33) mielestä tarvitse kysyä sadun tarkoitusta ja opetusta, eikä hänelle tarvitse selittää mitä mikäkin tarkoitti. On myös hienoa, jos lapset saavat piirtää sadusta tai kuvittaa sitä oman mielensä mukaan.

Sadutuksen avulla hiljaiset saavat äänensä kuuluviin ja puheliaat puolestaan kiinnostuvat kuuntelemisesta. Iloitseminen, yhdessä oleminen sekä toisen kohtaaminen uudella tavalla ovat osoittautuneet sadutuksen hausimmiksi puoliksi ja saduttamisella onkin selkeä vaikutus ryhmäytymiseen. (Karlsson & Riihelä 2006, 19.) Saaduista tuloksista käy ilmi, että lasten yhteisöllisyys kasvoi heidän alkaessaan vertailla töitään ja kommentoidessaan niitä. Tarinoiden kertominen ja niiden esittely muille lapsille antaa mahdollisuuden nähdä muut ryhmän jäsenet uudessa valossa ja yhdessä olemisen merkitys

korostuu. Lapsilähtöisyys toteutui hyvin, koska työskentely tapahtui lapsen tasolla ja hänen ehdoillaan.

Iris Veivon opinnäytetyö 5–6-vuotiaat lapset tarinoiden kertojina ja kuvittajina päiväkodissa toimi alkuperäisenä innoittajana tälle tutkimukselle. Tutkimus pyrki selvittämään millaisesta tuesta lapset hyötyvät tarinoiden kertojina ja kuvittajina. Teoreettisina näkökulmina on sadutusmenetelmä ja kuvataide. (Veivo 2014.) Opinnäytetyötä esittelevässä loppuseminaarissaan Veivo toivoi jatkoa opinnäytetyönsä aiheelle ja monien mutkien kautta idea jalostuikin tämän tutkimuksen muotoon.

Tutkimuksella saatiin arvokasta tietoa monimediaisen kirjan luomisen ja käytön hyödyistä sekä sen kehittämismahdollisuuksista. Kirjaa voisi käyttää esimerkiksi ryhmähengen luoja ja kohottajana tai kertomaan, kuka kukin ryhmässä on. Tarkoituksenmukaisesti käytettynä monimediainen kirja voi olla monipuolinen työväline varhaiskasvatuksen ammattilaisille.

8 POHDINTA

Tässä luvussa käydään läpi tutkimuksen aikana ja sen loputtua esiin nousseita asioita, jotka ovat jääneet pohdittamaan meitä. Luvussa käydään myös läpi ideoitamme mahdollisille jatkotutkimusten aiheille sekä tutkimuksesta saatuja tuloksia, jotka koskettivat tai mietityttivät meitä erityisesti. Pohdimme myös prosessin kulkua ja siihen liittyviä asioita.

Haasteita tutkimuksen tekemiselle toivat aikataulu ja sen tuomat näkökulmat. Varhaiskasvatuksen ammattilaiset itse olisivat toivoneet enemmän aikaa kirjan käytölle. Myös me olisimme tarvinneet lisää aikaa monimediaisen kirjan luomisprosessille ja sen käytölle, koska nyt tutkimukseen osallistuneiden työntekijöiden ja lasten lomat veivät aikaa kirjan luomiselta ja käytöltä merkittävän paljon. Monimediaisen kirjan luomiselle olisikin hyvä ajankohta esimerkiksi syksyllä, kuten vastaajat ehdottivat.

Saimme kuitenkin kirjan luotua yhdessä varhaiskasvatuksen ammattilaisten kanssa ja he pääsivät vastaamaan heille lähetettyyn sähköiseen kyselylomakkeeseen. Varhaiskasvatuksen ammattilaisten olisi ollut helpompi kuvata näkemyksiään laajemmin ja monipuolisemmin, jos aikaa monimediaisen kirjan luomiselle ja käytölle olisi ollut enemmän. Kiitos hyvän yhteistyön, saimme kuitenkin koostettua tärkeää näkemystä monimediaisen kirjan luomisesta ja käytöstä.

Harkitsimme myös lasten tai heidän perheidensä ottamista mukaan tutkimukseen haastateltavina, mutta totesimme sen laajentavan tutkimusta liian paljon. Päätimme keskittyä varhaiskasvatuksen ammattilaisten näkemyksiin, jotka omalta osaltaan kuitenkin heijastavat lastenkin kokemuksia.

Teimme itse myös tarinoita lasten kanssa ja opetimme sovelluksen käyttöä varhaiskasvatuksen ammattilaisille. Sovelluksen käyttö oli helppoa ja miellyttävää ja lapset oppivat sen nopeasti sovelluksen englanninkielisyydestä huolimatta. Oli ihanaa huomata miten ylpeitä ja innostuneita lapset olivat

omista töistään. Pidimme myös huomionarvoisena seikkana sitä, miten hyviä kehitysideoita sovelluksen käytölle tutkimuksen aikana löytyi. Eritoten pidimme ideasta käyttää monimediaisen kirjan luomista ryhmähengen luoja- ja kohottajana.

Jatkokehitysideoita ajatellen ehkä tärkeimmäksi seikaksi nousi käytettävän sovelluksen valinta. Miten monimediaisen kirjan luominen ja käyttö sujuu muilla sovelluksilla? Saataisiinko jollakin toisella sovelluksella erilaisia tuloksia kuin tässä tutkimuksessa? Myös ryhmien välinen vertailu olisi mielenkiintoista lisätietoa aiheeseen. Miten kahden eri ryhmän lasten toiminta monimediaisen kirjan luomisessa ja käytössä eroaa toisistaan?

Ennen koko prosessin alkua olimme skeptisiä mobiiliteknologian tuomisesta päiväkoteihin sen kyllästäessä arkeamme ja perhe-elämäämme tarpeeksi jo muutenkin. Hankkeeseen osallistuttuamme olemme kuitenkin joutuneet muokkaamaan käsityksiämme ja olemme todenneet lapsille olevan hyödyllistä, että laitteiden tarkoituksenmukaista, hyödyllistä ja ennen kaikkea turvallista käyttöä opetellaan alusta lähtien. Kaikenlainen teknologia alkaa kuitenkin olla jo niin tärkeä ja iso osa ihmisten arkea.

Erilaiset sovellukset antavat myös uusia mahdollisuuksia oppimiselle ja opettamiselle ja niiden avulla oppimisesta saattavat kiinnostua myös perinteisiä tapoja karttavat lapset. Oppiminen leikin kautta on tärkeää ja hyödyllistä, tapahtui se millä laitteella tai konkreettisella esineellä tahansa. Mielestämme laitteita ja niiden käyttöä ei tulisi pelätä tai tuomita, mutta niiden oikeanlaista käyttöä tulisi opettaa ja valvoa. Varsinkaan lasten kohdalla laitteiden käyttö ei saisi olla liiallista tai korvata esimerkiksi vapaata leikkiä.

Oli mielenkiintoista olla mukana näin urauurtavassa hankkeessa, josta saatu tieto on arvokasta ja hyödyllistä varhaiskasvatuksen ammattilaisille. Oli hienoa olla osana hankkeessa, joka luo uutta osaamista ja mahdollisuuksia päiväkodin henkilökunnalle. Pidimme tärkeänä hankkeen antamaa lisäarvoa, vaikka se toisaalta toi myös paineita tutkimuksen suorittamiselle ja onnistumiselle.

LÄHTEET

Asimont, J. 2007. Sadut ja sadutus lasten hoitotyössä. Helsingin ammatti-
korkeakoulu Stadia. Sosiaali- ja terveysala. Hoitotyön koulutusohjelma,
sairaanhoitaja. Opinnäytetyö.

Esiopetus. n.d. Opetushallitus. Viitattu 24.4.2015.
http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/esiopetus

Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet. 2014. Opetushallitus. Mää-
räykset ja ohjeet 2014: 94. Helsinki: Opetushallitus.

Esiopetuksen toteuttaminen. n.d. Opetushallitus. Viitattu 24.4.2015.
[http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/esiopetus/esiopetuksen_toteutta-
minen](http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/esiopetus/esiopetuksen_toteutta-
minen)

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tam-
pere: Vastapaino. Viitattu 11.10.2015. Saatavissa Ellibs-tietokannassa:
<https://www-ellibslibrary-com.ezproxy.hamk.fi/reader/9789517685047>

Eskola, M. 2014. Tapaustutkimus digitarinoiden tekemisestä koululaisten
iltapäiväkerhossa. Lapin yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Mediakas-
vatus. Pro gradu -tutkielma.

Färkkilä, N., Kahiluoto, T. & Kivistö, M. 2006. Lasten päivähoiton tilan-
nekatso - Syyskuu 2005. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä
2006:16. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. Viitattu 27.4.2015.
[http://www.stm.fi/Resource.phx/pub-
lishing/store/2006/05/h11147933743069/passthru.pdf](http://www.stm.fi/Resource.phx/pub-
lishing/store/2006/05/h11147933743069/passthru.pdf)

Hankkeen tavoitteet. n.d. Hämeen ammattikorkeakoulu. Viitattu 27.4.2015.
[http://www.hamk.fi/tyoelamalle/hankkeet/mobiiliteknologia-toiminnan-ja-
kohtaamisen-rikastajana/Sivut/hankkeen-tavoitteet.aspx](http://www.hamk.fi/tyoelamalle/hankkeet/mobiiliteknologia-toiminnan-ja-
kohtaamisen-rikastajana/Sivut/hankkeen-tavoitteet.aspx)

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13. osin uud.
p. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uud. p.
Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Janesick, V. J. 2000. The choreography of qualitative research design.
Teoksessa Denzin, N. K. & Lincoln, Y. S. (toim.) Handbook of Qualitative
Research. California, Thousand Oaks: Sage Publications, 379–399.

Jantunen, T. 2007. Satu kasvattaa – Topeliuksen sadut ja kasvatusajattelu.
Jyväskylä: PS-kustannus

Karlsson, L. 2013. Sadutus koulussa ja narratiivinen tietäminen – teoriaa ja kokemuksia. Teoksessa Ropo, E. & Huttunen, M. (toim.) Puheenvuoroja narratiivisuudesta opetuksessa ja oppimisessa. Tampere: University Press, 177–198.

Karlsson, L. 1999. Saduttamalla lasten kulttuuriin – verkostotyön tuloksia Kuperkeikkakyydissä. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Karlsson, L. & Riihelä, M. 2006. Tervetuloa lasten kuuntelun ja sadutuksen maailmaan – sadutus pähkinäkuoressa. Teoksessa Karlsson, L. (toim.) Lapset kertovat... Stakes, Työpapereita 9/2006. Helsinki: Stakesin monistamo, 18–20.

Karlsson, L. & Riihelä, M. 2008. Korvaan päin – Lasten satujen kirja. Helsinki: Lapset kertovat ja toimivat ry.

Korhonen, P. 2010. Median asettamia haasteita pienten lasten hyvinvoinnille. Teoksessa Meriranta, M. (toim.) Mediakasvatuksen käsikirja. Kuopio: UNIPress, 9–35.

Kupiainen, R. & Sintonen, S. 2009. Medialukutaidot, osallisuus, mediakasvatus. Helsinki: Oy Yliopistokustannus, HYY yhtymä.
Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa. 2008. Mediamuffinssi-hanke. Stakes ja Opetusministeriö. Helsinki: Stakes ja Opetusministeriö.

Kurki, L. 2001. Sosiaalipedagoginen näkökulma varhaiskasvatukseen. Teoksessa Karila, K., Kinos, J. & Virtanen, J. (toim.) Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia. Jyväskylä: PS-kustannus, 112–135.

Laki lasten päivähoidosta 2 a § (25.3.1983/304).

Laki lasten päivähoidosta 2 a § (19.1.1973/36).

Lummelahti, L. 2001. Yksilöllinen esiopetus. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Meriranta, M. 2010. Aikamme mediatterminologia. Teoksessa Meriranta, M. (toim.) Mediakasvatuksen käsikirja. Kuopio: UNIPress, 231–239.

Perusopetuslaki 26 a § (12.12.2014/1040) Esiopetukseen osallistuminen.

Ruoppila, I. 1999. Lasten tutkimuksen eettisiä kysymyksiä. Teoksessa Ruoppila, I., Hujala, E., Karila, K., Kinos, J., Niiranen, P. & Ojala, M. (toim.) Varhaiskasvatuksen tutkimusmenetelmiä. Jyväskylä: Atena Kustannus, 26–51.

Savolainen, P. 1991. Kvalitatiiviset tutkimustavat suomalaisessa tutkimustieteessä. Kasvatus: Suomen kasvatustieteellinen aikakauskirja 22:5–6, 451–457.

Tavoitteet. n.d. Mobiilisti maailmaan -hanke. Helsingin opetusvirasto. Viitattu 28.4.2015.

<https://sites.google.com/site/kartallaoppien/yleistae/hankekuvaus/osa-2-2013-2015>

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5. uud. p. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Varhaiskasvatus. 2015. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 10.10.2015.

http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanit.fi/palvelut/varhaiskasvatuspalvelut

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2005. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksen oppaita. Helsinki: Stakes.

Veivo, I. 2014. 5–6-vuotiaat lapset tarinoiden kertojina ja kuvittajina päiväkodissa. Hämeen ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Vuorohoito lasten päivähoidossa. 1999. Vuorohoidon työryhmän raportti. Helsinki: Helsingin kaupungin sosiaaliviraston julkaisusarja A1.

KYSELYLOMAKKEEN RUNKO

Monimediaisen kirjan luominen ja käyttö päiväkodin arjessa

1. Varhaiskasvatuksen ammattilaisen näkemys monimediaisen kirjan luomisesta
 - a. Miten lasten innostus ja osallisuus näkyi kirjan luomisprosessissa?
 - Yllättikö lasten reaktio?
 - b. Miten yhteisöllisyys toteutui?
 - c. Miten lapsilähtöisyys toteutui?
 - d. Millaiseksi aihe (lelut) koettiin?
 - e. Millä mielellä henkilökunta lähti toimintaan mukaan?
 - f. Millaiseksi henkilökunta koki kirjan luomisen? (vaatima aika, soveltuvuus lapsiryhmälle..)
2. Varhaiskasvatuksen ammattilaisen näkemys monimediaisen kirjan käyttämisestä
 - a. Millä tavoin kirjaa on käytetty?
 - Missä tilanteissa ja kuinka usein?
 - Kenen toimesta, oliko samojen toimesta?
 - Kenen aloitteesta, oliko samojen aloitteesta?
 - b. Millaiseksi henkilökunta kokee kirjan käytön?
 - c. Miten lasten innostus näkyy kirjan käytössä?
 - Miten pitkäkestoista innostus oli?
3. Varhaiskasvatuksen ammattilaisen kehittämisideoita monimediaisen kirjan luomiselle ja käytölle
 - a. Miten kirjan luomisprosessi vastasi odotuksia?
 - b. Miten kirjan käyttö vastasi odotuksia?
 - c. Miten BookCreator soveltui kirjan luomiseen?
 - d. Millaisia kehittämisideoita teillä varhaiskasvatuksen ammattilaisilla on?
 - e. Millaisia kehittämisideoita lapsilla on?
 - f. Mitä olisi voinut tehdä toisin?
 - g. Mikä onnistui?

KYSELYLOMAKE GOOGLE FORMS -OHJELMASSA

Monimediaisen kirjan luominen ja käyttö päiväkodin arjessa

Jatka »

25 % valmiina

Palvelun tarjoaa
 Google Forms

Google ei ole luonut tai hyväksynyt tätä sisältöä.

[Ilmoita väärinkäytöstä](#) - [Palveluehdot](#) - [Lisäehdot](#)

Monimediaisen kirjan luominen ja käyttö päiväkodin arjessa

*Pakollinen

Varhaiskasvatuksen ammattilaisen näkemys monimediaisen kirjan luomisesta

Miten lasten innostus ja osallisuus näkyi kirjan luomisprosessissa? *

Yllättikö lasten reaktio?

Miten yhteisöllisyys toteutui? *

Miten lapsilähtöisyys toteutui? *

Monimediaisen kirjan luominen ja käyttö päiväkodin arjessa

Vastauksesi on tallennettu. Kiitos vastauksestasi!

[Lähetä toinen vastaus](#)

Tämä lomake on luotu Google Formsin avulla.
[Luo oma](#)

